

Pedagogická fakulta

Trnavská univerzita v Trnave

Moderné metódy vo vyučovaní literatúry I.

Eva Vitézová

Trnava, 2021

Názov publikácie:

Moderné metódy vo vyučovaní literatúry I.

Autorka:

prof. PaedDr. Eva Vitězová, PhD.

Recenzenti:

prof. PaedDr. Milan Ligoš, CSc.

prof. PhDr. Jana Nemcová, CSc.

Vydala:

Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Trnava, 2021

ISBN 978-80-568-0423-0

OBSAH

ÚVOD.....	4
1 PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE	6
1.1 Charakteristika projektového vyučovania	6
1.2 Druhy projektov	8
1.3 Fázy projektového vyučovania.....	10
1.4 Ciele projektového vyučovania	12
1.5 Komparácia klasického a projektového vyučovania	12
1.6 Pozitívne a negatívne stránky projektového vyučovania	14
2 METODICKÉ KOMPONENTY PROJEKTOVÉHO VYUČOVANIA.....	16
2.1 Motivačné metódy projektového vyučovania	16
2.2 Fixačné metódy projektového vyučovania.....	20
2.3 Diagnostické metódy projektového vyučovania	22
2.4 Kľúčové kompetencie žiakov	25
2.5 Spôsoby merania vzdelávacích cieľov	26
3 UKÁŽKY PROJEKTOV.....	29
4 DRAMATICKÁ VÝCHOVA AKO PROJEKT	87
4.1 Dramatická výchova.....	87
4.2 Dramatická výchova a rozprávka	89
4.3 Projektové vyučovanie, rozprávka, dramatická výchova.....	91
ZÁVER	99
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	100

ÚVOD

Vyučovanie literatúry (a zároveň vyučovanie dejín národnej literatúry) spolu so vzdelávaním v oblasti materinského jazyka patrilo vždy ku kľúčovým oblastiam vzdelávania v slovenskom školskom systéme. Jedným z dlhodobých a permanentných problémov vyučovania literatúry je to, že literárnovzdelávacia prax preceňuje informatívnu zložku učiva zameraného na pamäťové osvojovanie. Predkladaná vysokoškolská učebnica je inšpirovaná praktickou školskou praxou, a zároveň je i teoretickým sformulovaním, zamyslením sa nad tým, ako môže a musí pedagóg usmerňovať a formovať mladého človeka. Pokúša sa definovať, čo všetko treba brať do úvahy a vzájomných súvislostí. Zároveň je prvou zo série zamýšľaných učebníc, ktoré budú reagovať na potrebu ďalšieho vzdelávania sa študentov i učiteľov slovenského jazyka a literatúry už pôsobiacich v praxi.

Východiskom nášho uvažovania je poznanie a presvedčenie, že vyučovací predmet, o ktorom bude v učebnici reč, má v školách úplne zvláštne a špecifické postavenie. Súčasný učiteľ musí uvažovať nielen o tom, ktoré poznatky sprostredkuje svojim žiakom, ale i o tom, ako, akými spôsobmi a metódami ich svojim zverencom ponúkne. Tradičné vyučovanie má síce svoje opodstatnenie a svojich zástancov, súčasný učiteľ sa však nezaobíde bez moderných metód. „Hľadanie nových a nových techník nie je len vecou profesionálneho rastu učiteľov; je to v prvom rade vecou motivácie samotných učiteľov“ (Magalová, 2018, s. 25). Alternatívou, resp. doplnkom ku klasickému vyučovaniu môže byť napríklad projektové vyučovanie. Jedným z dôvodov, prečo je vhodné začleňovať projektové vyučovanie do vyučovacieho procesu, je snaha prebudiť v žiakoch záujem o predmet slovenský jazyk a literatúra, zlepšiť vzťah k predmetu a motivovať žiakov k tvorivej činnosti. Ak vytvoríme vhodnú motivujúcu atmosféru, budú sa žiaci učiť pretože chcú, nie preto, že musia. Projektové vyučovanie prináša pestovanie pocitu vlastnej hodnoty.

Samotná realizácia projektovej formy vyučovania na hodinách nie je pevne stanovená, a preto ani neobmedzuje učiteľa v jeho tvorivosti a spôsoboch realizácie vyučovacej hodiny. Zdrojom nadobúdania a rozvíjania vedomostí žiakov pri projektovej metóde vyučovania je riešenie projektov, praktických pracovných úloh.

Text publikácie je rozdelený na štyri kapitoly. Prvá kapitola obsahuje teoretické východiská týkajúce sa projektového vyučovania. Je zameraná na charakteristiku projektového vyučovania, rozdelenie projektov z rôznych hľadísk a etapy projektového vyučovania. Druhá kapitola obsahuje komentované metodické komponenty projektového vyučovania. Na záver druhej kapitoly sme zaradili spôsoby merania vyučovacích cieľov. Okrem Bloomovej taxonó-

mie kognitívnych funkcií formulujeme tiež dimenziu nonkognitívnych funkcií akronymu KEMSAK, keďže prostredníctvom projektového vyučovania sa dosahujú aj zmeny postojov, sociálneho správania a cítenia. Tretia kapitola pozostáva z ukážok projektov. Štvrtá kapitola nachádza paralely medzi projektovým vyučovaním a dramatickou výchovou.

Primárnym cieľom práce je popísať, akým spôsobom je možné inovovať tradičný prístup k vyučovaniu zameraný na výkon, motivovať žiakov k aktivite na vyučovaní a zlepšovať vzťah k predmetu slovenský jazyk a literatúra.

Autorka

1 PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE

Počiatky projektového vyučovania siahajú do začiatku 20. storočia, predstavitelia americkej pragmatickej pedagogiky vtedy rozpracovali projektové vyučovanie ako prostriedok demokratizácie a humanizácie výučby a školy. V posledných desaťročiach sa projektové vyučovanie dostalo do popredia inovačných snáh najmä v školstve západnej Európy. Podstata projektového vyučovania spočíva v tom, že žiaci riešia problémy, sú nútení rozmýšľať, skúmať, objavovať a tvoriť. V Pedagogickom slovníku sa hovorí o projektovej metóde, rozumie sa ňou „vyučovacia metóda, pri ktorej sú žiaci vedení k riešeniu komplexných problémov a získavajú skúsenosti praktickou činnosťou a experimentovaním“ (Průcha – Walterová – Mareš, 1995, s. 172).

Projektové vyučovanie je potom také vyučovanie, v ktorom projektová metóda je hlavnou vyučovacou metódou. Problémy, ktoré riešia žiaci v projektovom vyučovaní, sú komplexné, nemusia vychádzať z obsahu učiva, ale predovšetkým zo života, z mimoškolských skúseností, ich riešenie si vyžaduje poznatky z viacerých vied. Žiaci pracujú v malých skupinách, riešia problémy (kooperatívne), osvojujú si vedomosti, vykonávajú rôzne praktické činnosti v atmosfére rovnoprávnosti a spolupráce. Hodnotenie žiakov závisí od výkonu skupiny, ktorej sú členmi. (Turek, 2002)

Pri projektovom vyučovaní žiaci nemajú tradičnú povinnosť vypočuť si výklad učiteľa, zapamätať si učivo, vedieť ho reprodukovať. „Majú s pomocou vyučujúceho riešiť určitú **úlohu komplexného charakteru (projekt)**, ktorý buď priamo vychádza z praktických potrieb alebo je aspoň s praxou úzko spojený“ (Kalhous – Obst, 2002, s. 299).

Máloktorá vyučovacia metóda umožňuje učiteľovi rozvinúť takú širokú škálu zručností. Zároveň však dáva možnosť premárniť množstvo času zle riadenými činnosťami. „Projekty predstavujú v učiteľovom arzenáli zbrane veľkej palebnej sily. Môžu dostreliť skutočne ďaleko – pokiaľ sú správne namierené“ (Petty, 1996, s. 213).

1.1 Charakteristika projektového vyučovania

Podľa Kasíkovej (1997) projekt je úloha, v ktorej majú žiaci možnosť voľby témy a spôsobu skúmania, vyžaduje iniciatívu, kreativitu a organizačné schopnosti, a zároveň prevzatie zodpovednosti za riešenie problémov spojených s témou. Žiaci, ktorí sa zúčastnia projektu, sú zapojení do plánovania a podávajú návrh, ktorý obsahuje riešenie problému. Dostanú zodpovedajúci čas na rozvoj vlastných učebných stratégií a čas na riešenie a získanie

výsledkov (vrátane rozdelenia práce). Toto zaradenie žiakov do výberu témy a spôsobov jeho preskúmania vedie k aktívnemu prístupu k vlastnému učeniu. Učiteľ má pozmenenú rolu – rolu konzultanta, pomáha žiakom a podporuje ich úsilie o vyriešenie problému.

Pre projektové vyučovanie uvádza (Singule, 1992) predovšetkým tieto kritériá:

V učebnom projekte majú žiaci určitý vplyv na výber, príp. bližšiu definíciu témy. Proces učenia sa s týmto aspektom vyznačuje otvorenosťou. Program učenia nie je pred realizáciou projektu do všetkých detailov pevne stanovený.

Projekt súvisí s mimoškolskou skutočnosťou. Problémy, ktoré žiaci skúmajú, nevychádzajú z textu učebnice, ale sú prítomné v regióne, kde žijú.

Projekt je postavený na predpoklade, že žiaci sú na ňom zainteresovaní, pracujú na ňom z vlastného záujmu, bez vonkajšej motivácie a práca ich baví.

Projekty by mali žiaci riešiť v skupinách, v kooperatívnom vyučovaní.

Učebné výsledky vedú ku konkrétnym výsledkom, na ktorých základe môžu žiaci získať nielen odpovedajúce poznatky a kvalifikáciu, ale aj z riešenia vyplývajúcu odmenu.

Zaujímavý príklad projektového vyučovania v triede nemeckej strednej školy uvádza Skalková (1999). Témou projektu bola renesancia, oblasť spoločenskovedná, prírodovedná a oblasť hudby. Na základe komplexného pohľadu na obdobie renesancie učitelia pripravili pre žiakov prednášku *Zmeny pohľadu na svet v renesancii* a premietli žiakom film o Keplerovi, ktorý ukazoval vplyv poznatkov prírodných vied v období renesancie na svetonázor človeka v stredoveku. Projekt zahŕňal tri oblasti a každej oblasti bol venovaný jeden týždeň. Učitelia boli žiakom trvale k dispozícii ako poradcovia. Žiaci si zvolili niektorú z daných tém, ktorú samostatne riešili v podobe referátu, nástenných novín, videoprogramu, dramatizácie. Bežný rozvrh hodín bol v priebehu troch týždňov, kedy sa riešil projekt, upravený tak, aby žiaci denne mohli riešiť projekt 4 – 6 hodín. Výsledkom práce bol venovaný *Večer renesancie*, podujatie, na ktoré boli pozvaní aj hostia. „Po dobu riešenia projektu sa neznámkovalo. Projekt vzbudil veľký záujem žiakov, aj keď niektorí pociťovali ťažkosti vyrovnáť sa samostatne s materiálom, samostatne sformulovať odpovede. Ukázalo sa, že väčšina z nich sa vedela po skončení práce kriticky zamyslieť nad svojím postupom. Niektorí pri tom uvádzali, v čom by bola možnosť postupovať lepšie. Tiež učiteľov táto forma práce uspokojila. Nezakrývali pritom, že na ne kládla zvýšené nároky, okrem iného prekračujúce hranice ich vlastnej aprobácie“ (Skalková, 1999, s. 220).

Z uvedenej ukážky by sme mohli mať dojem, že ide skôr o problémové vyučovanie. Do určitej miery je to pravda, pretože žiaci riešia problémy, sú nútení skúmať, tvoriť. Problémy, ktoré žiaci riešia v projektovom vyučovaní, sú komplexné, nemusia vychádzať

z obsahu učiva, ich riešenie si vyžaduje poznatky z viacerých vyučovacích predmetov, „problémy riešia skupiny žiakov (kooperatívne vyučovanie) najmä z vlastného záujmu a bez vonkajšej motivácie, riešenia vedú ku konkrétnym výsledkom, produktom – písomným referátom, výkresom, videoprogramom, modelom, reálnym predmetom, výstavám, dramatizácii. Takéto komplexné problémy sa nazývajú projekty“ (Turek, 2008, s. 381).

Beláková zaraďuje projektové vyučovanie ku komplexným výučbovým metódam a zároveň uvádza rozdiel medzi projektom a referátom: „Projekt má pre žiaka predstavovať problémovú úlohu so širším zameraním a má praktický dosah. Referát býva spravidla teoretickejší a nemá komplexnú povahu“ (Beláková, 2018, s. 64).

1.2 Druhy projektov

Projekty môžeme rozdeľovať podľa viacerých hľadísk. Podľa Petráškovvej (2007), Killpatrick rozdeľuje projekty podľa účelu na: projekty snažiace sa vteliť myšlienku alebo plán do určitej formy, projekty smerujúce k získaniu estetickej skúsenosti, projekty usilujúce sa rozriešiť nejaký problém, projekty vedúce k nadobudnutiu zručnosti.

Z hľadiska toho, kto projekt navrhuje: spontánne – vyrastajú z potrieb a záujmov žiakov, navrhujú ich samotní žiaci, umelé – sú pripravené učiteľom, kombinované – žiaci a učitelia ich navrhujú spoločne. Z hľadiska miesta, poprípade času konania rozlišujeme projekty: školské – prebiehajú vo výchovnej inštitúcii, v rámci času tomu určenému, domáce – sú opakom predchádzajúceho, kombinované. Z hľadiska počtu žiakov rozlišujeme projekty: individuálne, kolektívne – skupinové, triedne, ročníkové, viacročníkové, celoškolské, kombinované. Z hľadiska množstva vynaloženého času rozlišujeme projekty: krátkodobé – konkrétne vyučovacie jednotky (dvojhodinovka, blok), strednodobé – niekoľko týždňov, mesiacov, dlhodobé – na jeden a viac rokov. Z hľadiska organizácie vyučovania rozlišujeme projekty realizované: v rámci jedného predmetu, v rámci príbuzných predmetov, mimo výučby predmetov – vedľa nich (rozsahom obvykle zahrňujú viac predmetov alebo oblastí poznania).

Ďalšie delenie projektov nachádzame u Tureka (2002). Podľa cieľa delí projekty na: problémové, konštrukčné, hodnotiace, drilové.

Delenie podľa cieľa:

druh	charakteristika
PROBLÉMOVÝ	Cieľom je vyriešiť nejaký problém. (Odpoveď na otázku prečo.)
KONŠTRUKČNÝ	Cieľom je niečo vytvoriť, skonštruovať. (Např. kresba, model.)
HODNOTIACI	Cieľom je skúmanie a porovnávanie javov.
DRILOVÝ	Cieľom je nácvik nejakej zručnosti. (Např. vyhľadávanie informácií, tanec.)

Delenie podľa počtu riešiteľov:

INDIVIDUÁLNY	Každý žiak pracuje samostatne.
SKUPINOVÝ	Žiaci pracujú v skupinách.

Delenie podľa časovej dĺžky:

KRÁTKODOBÝ	Na pár hodín.
DLHODOBÝ	Na niekoľko týždňov, mesiacov, celoročný.

Delenie podľa miesta realizácie:

ŠKOLSKÝ	Práca v škole.
DOMÁCI	Práca doma.
KOMBINOVANÝ	Práca doma i v škole, v teréne.

Delenie podľa organizácie:

počet zapojených

predmetov	tried	učiteľov
1	1	1
viac	1	1
viac	1	viac
1	viac	1
1	viac	viac
viac	viac	viac

V praxi vyučovania slovenského jazyka a literatúry sa najčastejšie uplatňujú prevažne kombinované projekty. Z hľadiska miesta kombinované – škola, múzeum, knižnica, príroda. Z hľadiska počtu žiakov prevažne kolektívne projekty, práca v skupinách, ale vhodné sú i individuálne a kombinované projekty.

Z hľadiska času majú najväčšie zastúpenie krátkodobé (čiastkové projektové úlohy) a strednodobé projekty, na ktorých sa môže pracovať niekoľko mesiacov. Podľa cieľa sa najčastejšie realizujú problémové a hodnotiace projekty. Konštrukčné projekty sú realizované vo vzťahoch s odbornými predmetmi, ich potenciál býva naplnený v odbornom stredoškolskom vzdelávaní

Z organizačného hľadiska je možné projekty realizovať: „v jednom vyučovacom predmete, s jednou triedou a jedným učiteľom, vo viacerých vyučovacích predmetoch s jednou triedou a jedným učiteľom, vo viacerých vyučovacích predmetoch s jednou triedou a viacerými učiteľmi, v niekoľkých alebo všetkých triedach ročníka v jednom vyučovacom predmete alebo vo viacerých vyučovacích predmetoch, v triedach niekoľkých ročníkov, s celou školou“ (Turek, 2008, s. 382).

1.3 Fázy projektového vyučovania

Ak sa učiteľ rozhodne realizovať projekt, musí si premyslieť organizáciu a realizáciu týchto fáz:

- *príprava projektu* – výber témy projektu, stanovenie cieľov projektu, stanovenie úloh, postupu a metód práce, tvorba skupín.
- *realizácia projektu* – popis miesta a stavu situácie, organizácia práce v skupinách (kooperatívne vyučovanie), zbieranie a spracovanie informácií a materiálu, riešenie úloh a čiastkových problémov, vyhodnocovanie riešení a formulovanie záverov.
- *vyhodnotenie projektu* – prezentácia vlastnej práce a získaných výsledkov, hodnotenie projektu. (Čipková, 2005)

Skalková (2008) uvádza nasledovný postup projektového vyučovania:

Podnet – voľba situácie, ktorá pre žiakov predstavuje skutočný problém. V tejto fáze projektového vyučovania je dôležité, aby si učiteľ ujasnil cieľ. Zvolená téma by pre žiakov mala predstavovať skutočný problém. Mali by to byť situácie, ktoré vychádzajú zo sociálneho a životného prostredia žiakov. Môže ísť o problémy, ktoré si žiaci sami zvolia a prejavujú o ne intenzívny záujem. Učitelia tiež môžu vychádzať zo vzdelávacích programov, môžu

hľadať väzbu na jednotlivé oblasti vzdelávania, či už v rámci jednotlivých vyučovacích predmetov alebo prierezových tém.

Plánovanie – diskusia nad plánom riešenia zvoleného problému. V tejto etape je dôležitou úlohou učiteľa podnietiť diskusiu všetkých žiakov tak, aby mali možnosť vyjadriť svoj vlastný názor, svoju predstavu a mohli prejavit' vlastnú iniciatívu pri realizácii projektu. Ďalej učiteľ prediskutuje so žiakmi plán riešenia daného problému. Žiaci potom spoločne formulujú otázky, ktoré budú riešiť. Spoločne s učiteľom sa dohodnú na podobe výsledku (napr. výstava, referát, dokumentácia). Vhodné je potom výsledný plán riešenia projektu nechať v triede na viditeľnom mieste (napr. formou plagátu). Dôležité je tiež naplánovať organizáciu projektu, jeho dĺžku, rozdelenie rol v skupinách, formy výstupu.

Realizácia – rozvíjajú sa činnosti vyžadujúce riešenie tohto problému. Skupiny či jednotlivci sa venujú riešeniu svojich úloh, rozvíjajú sa aktivity a činnosti, ktoré vedú k riešeniu samotných problémov. Žiaci sú samostatní, aktívne spolupracujú v skupinách.

Všetkým žiakom by malo byť jasné, kto, čo a ako urobí. V tejto fáze žiaci pracujú so zdrojmi informácií, zbierajú materiál, pracujú na produktoch rôzneho druhu.

Prezentácia – zverejnenie výsledkov – záver projektu. Skupiny žiakov prezentujú výsledky svojej práce pred triedou, rodičmi alebo inými účastníkmi podľa témy projektu. Nejde tu len o ukážku hotových produktov, ale o ich prezentovanie (propagovanie). V počiatkovej fáze by mal učiteľ určiť body, čo by mala prezentácia obsahovať (napr. ako sme postupovali pri rozdelení rolí v skupine, kto sa na čom podieľal, ako sme úlohu zvládli, aké boli ťažkosti pri realizácii projektu, na čo sme mimoriadne hrdí. Aby prezentácia nebola len jednorazovým aktom, žiaci môžu svoje produkty umiestniť na viditeľnom mieste triedy, školy, resp. na internetovej stránke školy.

Podobný model fáz projektu nachádzame u Tureka. Postup projektového vyučovania definuje v nasledovných etapách:

1. **Voľba témy projektu**, jej špecifikácia, určenie cieľov projektu – jeho konkrétnych výstupov.
2. **Plánovanie riešenia projektu**. Vypracovanie postupu – plánu riešenia projektu, jeho rozdelenie na čiastkové úlohy, rozdelenie žiakov do skupín, pridelenie úloh skupinám, určenie časových limitov atď.
3. **Riešenie projektu**, realizácia plánu, pri ktorom rozhodujúcu úlohu zohrávajú žiaci a učiteľ je skôr v pozadí a iba v prípade potreby hrá rolu pomocníka, oponenta, podnecovateľa, sprostredkovateľa, rozhodcu, organizátora.

4. **Zverejnenie výsledkov riešenia projektu**, zhodnotenie práce na projekte. (Turek, 2008, s. 383)

1.4 Ciele projektového vyučovania

Primárnym cieľom projektového vyučovania je aktívne zapojiť žiakov do poznávacieho procesu. Proces poznávania je charakteristický svojou otvorenosťou. Učitelia vytvárajú problémové scenáre a otázky, ktoré vedú k tomu, aby žiaci rozmýšľali o tom, čo sa učia. Scenáre projektov sú len rámcové a dotvárajú sa v spolupráci so žiakmi počas riešenia. Realizácia projektu závisí od žiakov, od ich tvorivosti, fantázie, kritického myslenia, vnútornej motivácie, záujmov a potrieb.

Z hľadiska kognitívnych cieľov projektové vyučovanie umožňuje:

- prehľbovať a rozširovať poznanie,
- integrovať poznatky do uceleného systému poznania,
- rozvíjať tvorivé myslenie,
- uvedomovať si význam a zmysel poznávania.

Edukačné a formatívne ciele spočívajú predovšetkým v rozvíjaní schopností a návykov:

- samostatne a tvorivo pracovať,
- plánovať vlastnú prácu a dokončiť ju,
- niesť zodpovednosť za svoju prácu a prekonávať prekážky,
- pracovať s informáciami,
- prezentovať svoju vlastnú prácu, správne sa vyjadrovať,
- argumentovať,
- spolupracovať, komunikovať a prijímať iné názory.

1.5 Komparácia klasického a projektového vyučovania

Projektové vyučovanie umožňuje, aby vyučovanie bolo pre žiakov hrou, aby bolo pre nich nezabudnuteľným zážitkom. Podľa názoru Tureka „je v súčasných podmienkach slovenského školstva projektové vyučovanie v masovom meradle možné použiť len ako doplnok, ktorý umožní prehľbovať a zvyšovať kvalitu vyučovacieho procesu. Je však potrebné experimentálne ho overovať a na základe získaných výsledkov organicky začleniť do praxe našich škôl“ (Turek, 2002, s. 179).

V projektovom vyučovaní vystupuje učiteľ ako spolupracovník, radca, sprostredkovateľ procesu učenia, čo znamená, že učiteľ nevykladá učebnú látku, ale poskytuje žiakom zdroje

na ich samostatnú prácu. Učivo nie je cieľom, ale prostriedkom ich rozvoja. Dominantným cieľom realizácie projektu je rešpektovanie jedinečnosti osobnosti žiaka, rozvoj jeho pozitívneho sebahodnotenia, formovanie optimálnych interpersonálnych vzťahov, rozvoj jeho tvorivosti, schopnosť riešiť problémy a komunikovať so svetom, schopnosť rýchlo čerpať a vedieť spracovávať informácie. Uplatňujú sa pri ňom metódy rozvíjajúce tvorivosť žiakov, dôraz sa kladie na aktivitu a spoluprácu žiakov, zatiaľ čo pri tradičnom vyučovaní prevažujú verbálne metódy, frontálna forma vyučovania a výber vyučovacích prostriedkov a pracovných postupov závisí často iba od učiteľa. V projekte je vyučovanie zamerané na produkt žiakovej práce. (Turek, 2002)

Tabuľka 1 Porovnanie klasického a projektového vyučovania

Klasické vyučovanie	Projektové vyučovanie
<i>Vonkajšie znaky:</i> Stála skupina žiakov, čas vyučovacej hodiny 45 minút, učiteľ určuje, ako dlho sa možno venovať téme, malý zreteľ na záujmy žiaka	<i>Vonkajšie znaky:</i> Žiak pracuje v rámci projektu na téme, ktorá ho zaujíma, skupina určuje zámer práce, hľadá metódy a formy práce, žiaci sa radia, spolupracujú medzi sebou
<i>Rola učiteľa:</i> Jediný organizátor práce žiakov, výchovy a vzdelávania. Hodnotí prácu žiakov, je organizátorom disciplíny, spravidla je jediným sprostredkovateľom informácií, atď.	<i>Rola učiteľa:</i> Vystupuje v pozadí ako „spolupracovník“, ktorý má také práva a povinnosti ako žiak. (To tiež podporuje samostatnosť práce žiakov.) Na žiakov pôsobí bez trestov, na hodnotení sa podieľajú aj žiaci, atď.
<i>Rola žiaka:</i> „Konzument“ činností učiteľa. Hlavnou povinnosťou je: dobre sa správať a snažiť sa uložiť si do pamäti všetko, čo hovorí učiteľ.	<i>Rola žiaka:</i> Žiak preberá zodpovednosť za svoju prácu. Aktívne rieši projekt, pričom spolupracuje so spolužiakmi.
<i>Motivácia:</i> Prevláda sekundárna motivácia – učiteľom, perspektívou skúšania, prípadnými trestami a podobne	<i>Motivácia:</i> Motivácia vychádza zo záujmu – žiaci si môžu vo výučbe voliť to, čo ich zaujíma, môžu si prispôbovať obsah učiva svojmu záujmu, môžu obohacovať obsah.

Zdroj: <http://www.szs.edu.sk/skola/reforma/projektove.htm>

1.6 Pozitívne a negatívne stránky projektového vyučovania

V priebehu jednotlivých etáp projektovej činnosti žiak získava poznatky konštruktívne, dobýja, objavuje v jemu známom jave, ktorý potom následne pomocou poznania rekonštruuje. Kontinuita skúseností a poznania vzniká pomocou vzájomnej interakcii učiteľa a žiakovej skúsenosti. Projektové vyučovanie sa vyznačuje bádateľsko-výskumníckym charakterom. Heuristická činnosť žiakov v rámci realizácie projektu predstavuje svojrázny spôsob učenia, navodzuje základný výskumnícky postoj a buduje návyk hľadať otázku skôr ako odpoveď. (Štech, 1992)

Grecmanová a Urbanovská (1997) zdôrazňujú predovšetkým pozitívne pôsobenie projektového vyučovania na utváranie osobnosti žiaka. Poznanie pre žiaka nie je iba prostriedok získavania nových poznatkov alebo nástrojom začleňovania do spoločnosti, ale rovnako významným vykonávateľom utvárania sebaaponímania, formovania identity. Žiak má možnosť posilniť sebadôveru vo vlastné schopnosti v poznávacej činnosti, nájsť samého seba, svoje možnosti, svoju hodnotu.

Pozitívne stránky projektového vyučovania:

- je blízke životu, vysoko motivujúce, kreatívne,
- učí žiakov hľadať informácie, selektovať a zvažovať ich význam pre riešenie problému,
- učí žiakov navrhovať riešenia, čo trénuje ich logické myslenie, fantáziu a predstavivosť,
- učí ich komunikácii a vzájomnému rešpektu,
- vedie žiakov k zodpovednosti, lebo obhajujú a dokazujú správnosť svojich návrhov.

Negatívne stránky projektového vyučovania:

- od učiteľa sa vyžaduje vysoká tvorivosť, pretože učiteľ musí vymyslieť problém na každú relevantnú učebnú látku, ktorá sa má preberať podľa klasických osnov,
- učiteľ musí mať dobré improvizáčne schopnosti, aby vedel reagovať na neočakávané reakcie žiakov,
- je organizačne veľmi náročné vhodne vsunúť tému projektu do predpísanej učebnej látky, odhadnúť časové trvanie práce na projekte, pretože projektové vyučovanie nerešpektuje postupnosť osvojenia si látky, s čím sa musí učiteľ vyrovnáť a prípadné medzery vo vzťahoch postupne dopĺňať,

- je veľmi náročné na čas učiteľa, ktorý si musí podrobne premyslieť jednotlivé kroky postupu, pripraviť písomné podklady pre žiakov a jednotlivé projekty žiackej práce dôkladne preštudovať a objektívne posúdiť.

Pri projektovom vyučovaní hrozí nebezpečenstvo (pri nesprávnom výbere projektov), že vedomosti žiakov budú v porovnaní s tradičným vyučovaním menej systematické, menej usporiadané. Projektové vyučovanie je náročnejšie na spotrebu času a najmä na prípravu a schopnosti učiteľov (učiteľ musí byť dobrý organizátor, diagnostik), na zmenu ich návykov a postojov, ale aj na priestorové a materiálno-technické vybavenie školy. Na druhej strane sa pri projektovom vyučovaní rozvíja iniciatíva samostatnosť tvorivosť žiakov, kritické myslenie, schopnosť spolupráce komunikácie, schopnosť učiť sa, riešiť problémy, hľadať informácie, rozvíja sa pozitívnym smerom citová a hodnotová sféra žiakov. (Turek, 2008)

2 METODICKÉ KOMPONENTY PROJEKTOVÉHO VYUČOVANIA

Podľa Petláka (1997, s.108) „metódy dávajú odpoveď na to, ako treba postupovať vo výchovno-vzdelávacom procese, aby boli dosiahnuté stanovené výchovno-vzdelávacie ciele. Ich štúdium a dokonalé ovládanie je pre učiteľa mimoriadne dôležité. Metóda je „nástrojom“ práce učiteľa.“

Metóda je teda spôsob, cesta, pomocou ktorej dosiahneme vytýčený cieľ. Vyučovacou metódou pôsobíme nielen na rozumovú stránku žiaka, ale aj na jeho celkovú osobnosť. Na efektívnosť vyučovacieho procesu vplyva niekoľko činiteľov (učivo, žiak, učiteľ, metóda), medzi ktorými sú vzájomné vzťahy. Učiteľ vyberá vyučovacie metódy tak, aby si žiaci čo najefektívnejšie osvojili učivo, a tak splnil cieľ. Žiaci pôsobia na učivo tým, že si ho neosvojujú mechanicky, ale obohacujú ho o vlastné poznatky, dotvárajú ho. Problematikou metód vo vyučovaní materinského jazyka sa v ostatných čase zaoberala napr. Beláková (2018, s. 11 – 39) a Magalová (2013).

Pracovnú činnosť človeka možno rozdeliť na tri etapy: motiváciu, realizáciu a kontrolu výsledkov. Preto aj metódy vyučovacieho procesu môžeme rozdeliť na:

- „1. metódy motivácie učebno-poznávacjej činnosti žiakov,
2. metódy realizácie učebno-poznávacjej činnosti žiakov,
3. metódy kontroly výsledkov učebno-poznávacjej činnosti žiakov“ (Turek, 2008, s. 242).

2.1 Motivačné metódy projektového vyučovania

Z opisu motivácie vo vyučovaní vyplýva, že to nie je len oznámenie cieľa hodiny, ani len „vyzývanie“ žiakov do učebnej činnosti alebo jej prikazovanie a pod., je to predovšetkým premyslený prístup učiteľa k celej vyučovacej hodine a ku všetkým činnostiam učiteľa a žiakov. Motivačné metódy rozlišujeme vstupné a príbežné. V našom projektovom vyučovaní využívame **vstupné metódy** – motivačný rozhovor, demonštrácia, problém ako motivácia, **priebežné** – motivačná výzva, pochvala, povzbudenie, aktualizácia obsahu učiva.

Prvoradou úlohou je vzbudiť u žiakov záujem o učebnú činnosť. Otázkam motivácie je potrebné venovať väčšiu pozornosť ako doposiaľ, pretože „obsah vzdelania je čoraz náročnejší, žiaci sa učia oveľa viac ako v minulosti Petty pri analýze otázok motivácie hovorí

o niektorých faktoroch, ktoré by mali byť v „ohnisku“ pozornosti učiteľa. (Pre ich ľahšie zapamätanie zvolil mnemotechnickú pomôcku **FOCUS** – z lat. focus – ohnisko.)

F = fantázia (hodiny sa nemajú podobat' jedna druhej, činnosti by mali byť zábavné – diskusie, hry, riešenie problémov, vyučovanie spojiť so životom...),

O = ocenenie (využívať pochvalu, povzbudenie, objektívne hodnotenie, úspechy žiakov hodnotiť bezprostredne po ich dosiahnutí...),

C = ciele (musia byť pre žiakov dosiahnuteľné, majú byť vopred stanovené, ak sa žiak neučí treba ho ďalej motivovať, rešpektovať individuálne osobitosti a prispôbovať im ciele, podporovať zodpovednosť žiaka za svoje učenie sa...),

U = úspech (dbať na primeranosť práce tak, aby zodpovedala všetkým žiakom – diferencovaný prístup – umožniť žiakom prežiť pocit úspechu...)

S = zmysel (v češ. smysl) žiak má vedieť čo a prečo sa učí, ako môže učivo využiť v iných predmetoch, v mimoškolskej činnosti...)“ (Petlák, 1997, s. 115).

Pri metódach, ktoré vychádzajú vnútorných potrieb žiakov, je najdôležitejšia zaujímanosť, príťažlivosť učenia, vytvorenie optimálnej klímy v triede, pocit bezpečia a dôvery.

V súvislosti s motiváciou je inšpirujúcou publikácia Ligoš a kol. (2011) Rozvíjanie motivácie u žiakov vo vyučovaní slovenčiny, prvýkrát je v nej experimentálne vyskúšané a overené fungovanie modelu Program motivačného pôsobenia vo vyučovaní materinského jazyka, v rámci ktorého sú ako silné činitele zahrnuté i koncepcie, metódy, formy a podobne, ale aj komunikácia, interakcia, atmosféra, klíma, tvorivosť, takisto aj sociálne aspekty. Konštatovanie, ktoré koreluje s našim tvrdením o vhodnosti zakomponovania motivačných aktivít, vyplynulo i z ich výskumov: „V motivačnej štruktúre žiakov vo vyučovaní MJ (SJL, ČJL) sme zistili viac zaujímavých a relevantných aspektov či tendencií. Na základe vstupných a výstupných meraní (projektívnou metódou a dotazníkom, tiež pozorovaním) sa nám jednak potvrdili výsledky z viacerých predchádzajúcich výskumov a jednak sme odhalili nové skutočnosti. Z potvrdených poznatkov tu vyzdvihneme predovšetkým tieto: tendencia uplatniť základné alebo všeobecné motívy a potreby žiakov (novosti, zvedavosti, uznania, seberealizácie, kontaktu, bezpečia, akceptácie a pod.) s príznačným rozložením ich učebnej motivácie do istých oblastí či motivačnej štruktúry, ktorá sa vývinovo mení (v istých proporciách vnútornej poznávacej, sekundárnej funkčnej, vonkajšej osobnej, sociálnej až po negatívnu poznávaciu). Je zaujímavé, že sa väčšinou frekventuje určité percentuálne zastúpenie týchto základných druhov poznávacej motivácie v rozpätí od 10 – 30 %, pričom je najčastejšia stredná hodnota okolo 20 %, t. j. 1/5 z celku“ (Ligoš, 2011, s. 112).

2.2 Expozičné metódy projektového vyučovania

Expozičné metódy Petlák (1997) rozčleňuje nasledovne:

Metódy priameho prenosu poznatkov:

- a) monologické slovné metódy
rozprávanie, opis, vysvetľovanie, prednáška
- b) dialogické slovné metódy
rozhovor, beseda, dramatizácia

Metódy sprostredkovaného prenosu poznatkov

- a) demonštračné – demonštrácia obrazov, filmu, pohybu, činnosti, akustická demonštrácia...
- b) pozorovanie – javov, navodených situácií...
- c) manipulácia a predmetmi – laboratórna práca, pokus, práca s didaktickým zameraním, hra ako metóda a pod.

Metódy problémové

- a) problémové vyučovanie
- b) projekty

Metódy samostatnej práce a autodidaktické metódy:

- a) samostatná práca s knihou
- b) samostatná práca v laboratóriu
- c) samostatné štúdium (encyklopédie, štúdium literatúry spojené so záujmom jedinca)
- d) samostatné štúdium s využitím techniky

Metódy mimovoľného učenia: preberanie názorov, postojov, záujmov, napodobňovane činnosti.

„Podľa charakteru poznávacej činnosti žiakov a jej riadenia učiteľom rozoznáva Lerner (1986) päť všeobecno-didaktických metód vyučovacieho procesu:

1. informačno-receptívna metóda,
2. reproduktívna metóda,
3. problémový výklad,
4. heuristická metóda,
5. výskumná metóda“ (Turek, 2008, s. 242).

K efektívnym expozičným metódam na našom projektovom vyučovaní patria posledné tri citované metódy.

Problémový výklad sa konkretizuje v podobe výkladu, prednášky, spojených s metódou demonštrovania a pozorovania. Rozdiel s informačno-receptívnou metódou je v tom, že

problémový výklad je emocionálnejší, zvyšuje záujem žiakov o preberané učivo. Učiteľ rozpráva o tom, ako vznikol daný problém, aké spory vznikali pri jeho obhajovaní, žiaci sledujú chod učiteľových myšlienok, prežívajú udalosti súčasne s ním. Problémový výklad má žiakov dostať do stavu napätia a zápalu pre ďalšiu tvorivú prácu.

Heuristika je metodológia tvorivého riešenia problémov. Zelina (1995) uvádza, že základným znakom, podľa ktorého sa odlišuje heuristický štýl od prakticistického a algoritmickeho je v tom, že v heuristických krokoch sa musí vyskytovať krok, v ktorom sa využíva tvorivosť, to znamená taký krok, kde nie je jasné čo a ako aplikovať z naučených schém a postupov, alebo nie je dopredu známy a jasný výsledok. Poznáme niekoľko druhov heuristik, v projektovom vyučovaní je najlepšie uplatniteľná heuristika DITOR (Zelina, 1996), CoRT (Turek, 2008).

Výskumná metóda. Pri tejto metóde je samostatnosť žiakov najväčšia. Práca žiakov sa svojím charakterom a postupmi blíži k tvorivej práci výskumníka. Žiaci môžu za pomoci učiteľa alebo samostatne nastoliť problémovú úlohu. Učiteľ si overí, či žiaci pochopili formuláciu úlohy. Žiaci hľadajú rôzne riešenia, pri ktorých objavujú neznáme vedomosti alebo využívajú získané vedomosti v iných podmienkach. Učiteľ sleduje priebeh práce žiakov, usmerňuje ich, preveruje výsledky práce. Po vyriešení úlohy organizuje hodnotenie výsledkov práce. Za moderné vyučovacie metódy považujeme metódy, ktoré rozvíjajú kritické a kreatívne myslenie u žiakov.

Vo vyučovacom procese uplatňujeme rôzne sociálne formy. Pri heuristike organizujeme **skupinovú prácu** žiakov. Pre efektívnu realizáciu skupinového vyučovania by mal učiteľ zabezpečiť pozitívnu vzájomnú závislosť členov skupiny, kontakt členov skupiny, posilňovať osobnú zodpovednosť členov skupiny, zdokonaľovať komunikatívne zručnosti žiakov, usmerňovať prácu skupín žiakov. „Vzájomnosť ako osobný ukazovateľ hrá veľmi podstatnú úlohu v utváraní emocionálneho sebacieťenia človeka v skupine“ (Jablonský, 2006). Kasíková (1997) poukazuje na fakt, že skupinová práca často nie je totožná s kooperatívnym vyučovaním. Ak žiaci pracujú v skupine samostatne, nemá to nič spoločné so skupinovou prácou. Aby skupina pracovala efektívne, musí splňať tieto podmienky:

- „členovia skupiny vystupujú s viac ako jedným pohľadom na sledovanú otázku alebo úlohu, a tak dochádza ku konfrontácii týchto názorov,
- členovia skupiny sú prinajmenšom naklonení skúmať tieto rôzne názory a byť k nim vnímaví, citliví, reagovať na ne,
- interakcia napomáha vývoju skupinového poznania, porozumeniu a posudzovaniu záležitostí“ (Kasíková, 1997, s. 24).

2.2 Fixačné metódy projektového vyučovania

Opakovanie, upevňovanie a precvičovanie je neoddeliteľnou súčasťou vyučovacieho procesu. Uskutočňuje sa hneď po prebraní nového učiva v škole, doma ale aj v mimoškolskou činnosťou žiakov. Podľa zamerania poznáme:

Metódy opakovania a precvičovania vedomostí a spôsobilosti

Ústne opakovanie učiva žiakom, metóda otázok a odpovedí, písomné opakovanie, opakovací rozhovor, opakovanie s využitím učebnice. Rozlišujeme opakovanie zamerané na presné (doslovné) zapamätanie si textu (básne, cudzie slová, definície) a opakovanie zamerané na porozumenie textu s cieľom, aby žiak vedel voľne reprodukovať učivo.

Ciele tejto metódy: Žiakov treba **učiť sa učiť** z literatúry. Vytvárať u žiakov kladný vzťah ku knihám. Viest' žiakov k pochopeniu logiky z prečítaného. Žiaci sú schopní študovaný text rozdeliť na menšie logické časti. Žiaci sú schopní rozlíšiť podstatné od nepodstatného.

Domáce úlohy, beseda zameraná na prehĺbenie učiva, film, ilustrácia a dramatizácia

Metódy precvičovania a zdokonaľovania zručností. Obsahom vzdelania sú aj zručnosti, ktoré sa u žiaka postupne vyvíjajú a zdokonaľujú. Na proces zdokonaľovania vplýva aj ich precvičovanie, čiže motorický tréning. Ten môže byť zameraný na zdokonaľovanie technických, pohybových a umeleckých zručností.

Fixačné metódy majú významnú úlohu vo vyučovacom procese. Pomocou nich učiteľ dotvára a spresňuje vedomosti žiakov.

V projektovom vyučovaní priebežne využívame všetky uvedené metódy, ale najčastejšie využívame tieto fixačné metódy: **precvičovanie vedomostí** – beseda, webquest, blog, dramatizácia, šesť mysliacich klobúkov, **precvičovanie zručností** – tvorivé písanie.

Webquest je postavený na práci s internetom. Žiak vyhľadáva informácie na odporúčaných webových stránkach. Hlavným cieľom webquestu nie je vyhľadávanie informácií, ale narábanie s nimi. Webquest nie je obyčajné surfovanie po internete. Nejde o mechanické opakovanie nájdených informácií. Rozvíja u žiakov kritické myslenie, analytické schopnosti, učí ich porovnávať a triediť informácie, spracovávať ich a prezentovať pred publikom. Webquest má svoju ustálenú štruktúru. Prvá stránka webquestu by mala obsahovať jeho názov, informáciu, pre ktorý ročník je určený, meno, prípadne e-mailovú adresu autora. Stránku môže dotvárať kresba alebo fotografia viažuca sa k danej téme. Úvod – stručne sa v ňom uvádza, akej problematiky sa bude webquest týkať, a má motivačný charakter. Téma webquestu by mala byť pre žiakov zaujímavá a primeraná ich veku.

Úloha – jasne vymedzuje, čo má žiak vypracovaním webquestu dosiahnuť. Postup – podrobne žiakom opisuje, ako dosiahnu splnenie úlohy. Zdroje – odkazy na učiteľom vopred vybrané stránky, z ktorých žiaci čerpajú informácie pri vypracúvaní zadania. Hodnotenie – má podobu komentovanej stupnice. (Brestenská, 2010)

Webquest v projektovom vyučovaní využívame vo všetkých ročníkoch. V nižších ročníkoch sú výstupmi prezentácie a produkty tvorivého písania, vo vyšších ročníkoch okrem prezentácií aj multimediálne výstupy, eseje, blogy, diskusné príspevky.

Šesť mysliacich klobúkov. Autorom techniky Šiestich mysliacich klobúkov je Edward de Bono, kreatológ a autor koncepcie laterálneho myslenia. (Eliašová a kol., 2007). Keď si žiak nasadí jeden z klobúkov, oddelí slovami de Bono, ego od prejavu. Počas riešenia problému sa žiak riadi podľa farby nasadeného klobúka. Klobúk si môže nasadiť učiteľ a podľa farby klobúka žiaci riešia problém. Na začiatku aktivity si môže nasadiť klobúk na hlavu žiak a dá signál učiteľovi, ktorú formu práce si vyberá. Klobúky však môžu byť nahradené kartičkami s obrázkom klobúka a postupom, aký majú žiaci uplatniť.

biely klobúk – fakty, čísla, informácie

- úlohou je pomenovať všetky dostupné údaje
- nositeľ klobúka pozerá na vec bez emócií
- nehodnotí je ako počítač, ktorý zbiera údaje
- farba nestrannosti

červený klobúk – emócie a intuícia

- umožňuje maximálnu spontánnosť
- farba vášne, ohňa a tepla, lásky a nenávisti

žltý klobúk – optimizmus

- návrhy sú pozitívne, konštruktívne
- farba slnka

čierny klobúk – kritika, negativizmus

- nositeľ klobúka hľadá dôvody, prečo sa to nedá
- farba temna

zelený klobúk – originalnosť, všetko nové a iné

- nositeľ prednáša akékoľvek nápady
- v klobúku sa dá aj mlčať a mať tzv. tvorivú pauzu
- farba prírody, rastúcej zelene

modrý klobúk – odstup a rozmýšľanie o myslení

- je klobúkom riadiacej funkcie

- nositeľ udáva tón hry, vypracováva závery
- farba neba nad hlavou

Uvedená aktivita je variabilná, u žiakov obľúbená. Slabší žiaci najradšej pracujú s bielym klobúkom, je to najľahšia aktivita, až potom prechádzajú k práci s inými farbami. Dodáva im to pocit istoty a sebadôvery, že sa majú od čoho „odraziť“. Ak je niekto na hodine unavený, siahne po zelenom klobúku a má možnosť využiť tvorivú pauzu. Hoci je i taká možnosť, žiaci ju využívajú zriedka. Na túto aktivitu máme ako pomôcku klobúky získané z finančných prostriedkov Nadácie Orange. Klobúky však môžu byť nahradené kartičkami s obrázkom klobúka a postupom, aký majú žiaci uplatniť.

Z ďalších heuristických metód, ktoré využívame pri projektovom vyučovaní, je systematický súbor stratégií, ktorých autorom je tiež de Bono. Stratégie pre rozvoj divergentného myslenia tvoria podstatu jeho programu CoRT. Tento program patrí medzi najpoužívanejšie a najefektívnejšie programy tvorivého myslenia. (Turek, 2008) V našej praxi vyberáme zo stratégií:

UVČ – UVÁŽ VŠETKY ČINITELE

ČJN – ČO JE NAJDÔLEŽITEJŠIE?

VNZ – VÝHODY, NEVÝHODY, ZAUJÍMAVOSTI

ZAC – ZÁMERY A CIELE

Čo chceme dosiahnuť? Prečo to robíme? Čo je účelom?

IMH – INÉ MOŽNÉ HLADISKÁ

Myslia si všetci to isté? Čo asi cítí? Prečo? Na čo asi teraz myslí?

Uvedené heuristiky môžeme použiť aj v expozičnej časti hodiny.

2.3 Diagnostické metódy projektového vyučovania

Pomocou diagnostických metód sa učiteľ, ale aj žiaci presvedčajú o tom, ako sa im darí plniť výchovnovzdelávacie úlohy, pomocou nich možno motivovať žiakov k učebnej činnosti. Plnia funkciu spätnej väzby, prispievajú k uvedomovaniu si potreby individuálneho prístupu učiteľa k žiakom, informujú žiaka o jeho učebných výsledkoch, sú východiskom ďalšej organizácie a riadenia učebného procesu, vedú k systematickej práci učiteľa a žiakov.

Vo výchovnovzdelávacom procese sa najčastejšie uplatňujú tieto metódy:

Klasické didaktické a diagnostické metódy: ústne skúšky, písomné skúšky, praktické skúšanie, didaktické testy.

Malé formy vedeckovýskumných diagnostických metód: metóda pozorovania žiaka, pozorovanie v určitých situáciách, rozbor žiackych prác, exploračné metódy (rozhovor, dotazník a anamnéza). (Petlák, 1997)

Zastavíme sa pri diagnostických metódach, nakoľko hodnotenie projektov je náročnejšie.

Spôsoby hodnotenia projektov:

- reflexívne hodnotenie – hodnotenie na základe celkového dojmu,
- kritériálne hodnotenie – učíme žiakov tvoriť a používať kritériá,
- v ďalšej etape učíme žiakov posudzovať závažnosť jednotlivých kritérií,
- v poslednej etape učíme žiakov diskutovať, argumentovať o splnení týchto kritérií.
- metódou 3S: splnenie (žiaci odovzdali riešenie, ktoré spĺňa kritériá), správnosť (žiaci použili správne postupy a poznatky), súhrn (riešenie ilustruje prehľad, tvorivosť, originalnosť, pracovné nasadenie)

„Oznámenie učiteľovho hodnotenia projektu žiakovi podľa týchto kritérií má veľký význam, je spätnou väzbou, dôležitejšou ako klasifikácia. Obsahuje totiž potenciál pre zlepšenie práce žiaka v jeho budúcich projektoch, učí ho projektovo pracovať“ (Brestenská, 2010, s.122).

Uvádzame príklady na tabuľky s popisom kritérií hodnotenia:

Tabuľka 2 Kritériá hodnotenia projektu

Úroveň riešenia	Vzorové riešenie	Splnené bez chýb	Možnosti zlepšenia	Nízka úroveň	Nesplnené
Body	10	9 – 7	6 – 4	3 – 1	0
Rozdelenie úloh v skupine a komunikácia	vynikajúce	dobrá spolupráca	menšie nedostatky v komunikácii	závažné nedostatky v komunikácii	nijaké
Zvládnutie individuálnych úloh	vynikajúce	dobré	priemerné	slabé	nijaké
Rozsah a kvalita spracovaných informácií	vynikajúce	bez väčších nedostatkov	postačujúce množstvo informácií priemernej kvality	malé množstvo a nízka kvalita informácií	neodovzdané
Technická a vizuálna stránka výstupu	vynikajúce	dobrá	priemerná	slabá	neodovzdané
Prezentácia výsledkov	vynikajúce	bez väčších nedostatkov	málo zaujímavá prezentácia	nepresvedčivé vystupovanie	nepripravená

Zdroj:

<https://www.modernizaciavzdelavania.sk/ShowEntity.aspx?lid=320&eid=4298&cid=135>

Tabuľka 3 Hodnotiace oblasti projektu

	Body	Hodnotiace oblasti
Spôsob hodnotenia	5	Aktuálnosť témy a cieľov projektu
	2	Vhodnosť využívaných zdrojov informácií
	2	Jazyková úprava projektu
	6	Originálnosť návrhu riešenia
	5	Spracovanie témy – splnenie cieľov, náročnosť spôsobu spracovania
	5	Príprava a spôsob prezentácie dosiahnutých výsledkov

Tabuľka 4 Škála hodnotenia projektu

	Body	Celkové hodnotenie projektu
Škála hodnotenia	25 – 23	výborný projekt
	22 – 19	veľmi dobrý projekt
	18 – 15	dobrý projekt
	14 – 11	vyhovujúci projekt
	10	nevyhovujúci projekt

2.4 Kľúčové kompetencie žiakov

Kľúčové kompetencie sa neviažu na konkrétny obsah učiva, môžu sa osvojovať v ktoromkoľvek predmete. Jednotlivé kľúčové kompetencie (spôsobilosti) sa navzájom prelínajú, prepájajú a majú aj nadpredmetový programový charakter. Získavajú sa ako produkt celkového procesu vzdelávania a sebazvedávania, t. j. kompletného vzdelávacieho programu a ďalších rozvíjajúcich aktivít, ktoré v rámci školy prebiehali.

Ciele výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike definuje zákon 245/2008 v § 4, písm. b). V uvedenej časti zákona je enumerácia kompetencií v oblasti: komunikačných schopností, ústnych a písomných spôsobilostí, využívania informačno-komunikačných technológií, komunikácie v štátnom jazyku, materinskom a cudzom jazyku, matematickej gramotnosti,

kompetencie v oblasti technických prírodných vied a technológií, k celoživotnému vzdelávaniu, sociálne kompetencie a občianske kompetencie, podnikateľské schopnosti a kultúrne kompetencie. ŠVP – ISCED 3A uvádza kľúčové kompetencie absolventa:

- kompetencia k celoživotnému učeniu sa
- sociálne komunikačné kompetencie
- kompetencie uplatňovať matematické myslenie a poznávanie v oblasti vedy a techniky
- kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií
- kompetencia riešiť problémy
- kompetencie občianske
- kompetencie sociálne a personálne
- kompetencie pracovné
- kompetencie smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti
- kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

Akákolvek zručnosť a tiež kľúčová kompetencia sa dá osvojiť iba v činnosti. Projektové vyučovanie sa usiluje o získanie trvalých vedomostí a zručností. Núti žiakov samostatne plánovať a učiť sa učiť. Podporuje flexibilitu, komplexné myslenie, schopnosť kritického a procesuálneho myslenia. Rozvíja schopnosť argumentácie, podporuje iniciatívu, sebareflexiu. Posilňuje komunikačné schopnosti, zmysel pre zodpovednosť, dôslednosť, vytvára pozitívnu tvorivú atmosféru. Pozitívom je tiež možnosť žiaka byť uznávaný skupinou, vytváranie priateľských vzťahov, dôvery, empatie a ochoty pomáhať. Prostredníctvom projektového vyučovania sa dosahujú aj zmeny postojov, sociálneho správania a cítenia.

Z uvedeného vyplýva, že projektové vyučovanie rozvíja kľúčové kompetencie potrebné k celoživotnému vzdelávaniu a praktickému životu. Môže vzbudiť väčší záujem žiakov o vyučovací predmet.

2.5 Spôsoby merania vzdelávacích cieľov

Spôsobom správneho overovania znalostí a zručností študentov sa začali zaoberať Američania po druhej svetovej vojne v súvislosti s posudzovaním vysokoškolských študentov. Samuel Benjamin Bloom na tento účel zostavil taxonomickú pomôcku šesťlistú ružu – Obrázok 1. Bloomova ruža bsahuje šesť kognitívnych hladín, ktoré by sme mali pri testovaní žiakov brať do úvahy: znalosť/vedomosti, porozumenie, aplikácia, analýza, syntéza a hodnotenie. Bloom vnímal svoju taxonómiu ako pyramídu, po ktorej je potrebné kráčať krok po kroku od znalostí až po hodnotenie.

Obrázok 1 Bloomova ruža Zdroj: [Bloomova ruža]

Taxonómie vzdelávacích cieľov predstavujú užitočný nástroj pre učiteľa. Zdieľame názor, že aj pôvodná Bloomova taxonómia môže učiteľovi pomôcť zistiť, či sú jeho požiadavky vyvážené, či požiadavky vo vzťahu v učivu nie sú iba na nižších úrovniach. Usporiadanie kognitívnych funkcií do istej hierarchie podľa zložitosti funkcií pomáha učiteľovi budovať úlohy a cvičenia na výstavbu týchto funkcií.

Výsledkom aktívnej činnosti žiakov v projektovom vyučovaní sú určité konkrétne produkty, ktoré sú merateľné, kontrolovateľné, napomáhajú spätnej väzbe. Takéto produkty je možné dosiahnuť správnym výberom metód.

V Štátnom vzdelávacom programe (ŠVP) sú pri tvorbe cieľov výučby aplikované poznatky revidovanej Bloomovej taxonómie. Čo učiť? Ako dosiahnuť cieľ? Ako hodnotiť?

Použitie taxonómie: (schopnosť + poznatok)

Žiak je schopný „urobiť“ (sloveso – vyjadrujúce činnosť žiaka) „niečo“ (podstatné meno vyjadrujúce predmet činnosti). Slovesno – substantívny (schopnostno-poznatkový/procesno-výsledkový) vzťah v definícii cieľov.

Pri realizácii projektových aktivít kladieme dôraz na osvojovanie vedomostí a zručností, aby sme naplnili obsahové ciele, ale v prvom rade je cieľom, aby sme motivovali žiakov k samostatnosti, tvorivosti, zodpovednosti za rozhodnutie a prácu v skupine. Vychádzame sme tiež z modelu nonkognitívnych funkcií osobnosti – KEMSAK (Zelina, 1996) aplikovaných na naše ciele. Kognitivizácia – osvojenie základných pojmov, časové podoby žánrov, historické zmeny a udalosti v regióne. Emocionalizácia – emocionálne angažovanie žiakov – rozhovory na tému prežívania, city, túžby, radosť, nespokojnosť, strach, besedy. Motivácia – pozornosť žiakov upúta problém, ktorý majú riešiť alebo problém, ktorý nastolia sami. Socializácia – cez schopnosť empatie a tolerancie sú žiaci vedení k účasti na tvorbe kultúry (niektorí sú členmi folklórnych súborov), žiak na základe práce v skupine spoluprácou, rozhovormi, mení svoje postoje. Axiologizácia – pochopiť rozdielnosť hodnôt, rôznorodosť myslenia, historické súvislosti, orientuje žiaka v hmotnej a duchovnej kultúre národa. Pre hodnotovú výchovu sa osvedčila metóda ŽOS (žalujem, obhajujem, súdim) či metóda konštruktívnej hádky. Kreativizácia – tvorivý prístup zo strany učiteľa i žiaka. Podporovanie práce s vlastnou invenciou, záujem o nové a špekulatívne veci, revízia známeho, pátranie menej obmedzované cieľmi.

3 UKÁŽKY PROJEKTOV

Projektové vyučovanie je náročné na čas a prípravu. Mimoriadne náročná je i príprava učiteľa na takýto typ vyučovania. Kombináciou projektového a zážitkového vyučovania žiaci po zvládnutí úloh projektu a na základe vžitia sa do určitej sociálnej roly získavajú rôzne kompetencie potrebné pre ďalší život.

Ukážky projektov, ktoré v tejto časti uvádzame, vznikli v rámci predmetu Teória jazykového a literárneho vzdelávania, študenti súhlasili s ich zverejnením. Ide o projekty, ktoré je možné využiť v jednotlivých ročníkoch v rámci predmetu slovenský jazyk a literatúra, ale veľakrát i o projekty, ktoré sú medzipredmetové a viacpredmetové. Modelové projekty je možné si prispôbovať a variovať, slúžia na inšpiráciu.

Metodický materiál na vyučovanie		
PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE – SPOZNAJ SVOJU OBEC		
Ročník	šiesty ročník (alebo aj vyššie ročníky ZŠ)	
Vzdelávacie oblasti a predmety	Vzdelávacia oblasť	Predmet
	jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra
	človek a spoločnosť	+ história, etnografia
Druh projektu	podľa cieľa	hodnotiaci a konštruktívny
	podľa počtu riešiteľov	kombinovaný
	podľa časovej dĺžky	dlhodobý
	podľa miesta realizácie	kombinovaný
	podľa organizácie	jeden predmet – jedna trieda – jeden učiteľ
Počet vyučovacích hodín	6	

Výstupy projektu	Portfolio – zozbierané materiály vo forme brožúry, nástenka na chodbe školy, výstavka
Hodnotenie	známka na konci školského roka
Použitá literatúra	Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska 1 a 2, Kostolianke pohľady (miestny časopis), učebnica literatúry, dedinská kronika, monografie o dedine
Poznámky	Projekt je úzko spätý s prostredím obce Veľké Kostol'any, no s malými obmenami a prieskumom prostredia inej obce sa dá použiť univerzálne. Projekt sa bude vykonávať v rámci hodín literárnej výchovy – buď do nich bude čiastočne zasahovať, bude ich dopĺňať o konkrétny rozmer ľudovej slovesnosti v obci, alebo v rámci týchto hodín pôjdeme na danú exkurziu.

Vyučovacia hodina č. 1		
Predmet	slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Ľudová slovesnosť	
Téma	Úvodná hodina	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Žiak je oboznámený s dlhodobým projektom a jeho náplňou.	Žiak je namotivovaný pracovať v skupinách na zadaní projektu.
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak obdrží základné teoretické vedomosti na predmete literárnej výchovy v rámci tematického celku ľudová slovesnosť.	
Medzipredmetové vzťahy	história	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	
Rozvíjané kľúčové	Schopnosť používať vedomosti a informácie interaktívne. Schopnosť používať text, jazyk a symboly interaktívne. Schopnosť kooperovať. Schopnosť	

kompetencie	nadväzovať kvalitné vzťahy s inými. Schopnosť riadiť životné plány a osobné projekty. Schopnosť fungovať v rámci širšieho kontextu.
Organizačné formy	frontálna forma kooperatívna forma
Metódy	výklad, interpretácia
Organizácia hodiny	
	<p>Hodina bude zvyčajnou hodinou literárnej výchovy s témou ľudová slovesnosť.</p> <p>V závere hodiny žiakov oboznámim s projektom, ktorý budeme vykonávať počas celého školského roka. Oboznámim ich s podmienkami hodnotenia, s požadovaným výstupom – portfóliom –, ktoré budú musieť odovzdať. Rozdelím ich do skupín, ktoré budem mať už popredu pripravené kvôli tomu, aby boli „vyrovnané tvorivé schopnosti“ v skupinách. Poviem im podrobnejšiu náplň projektu – čakajú nás exkurzie, budú vyslaní k svojim starým rodičom. Budem apelovať na záslužnú prácu slovenských zberateľov – či už Pavla Dobšinského, bez ktorého by neexistovali zozbierané slovenské ľudové rozprávky, alebo dokonca aj štúrovcov, ktorí chodili medzi ľuďmi a zbierali ľudovú múdrosť, pretože si uvedomovali jej vysokú hodnotu. Prvá hodina by mala byť hlavne motivačnou časťou, ktorá žiakov povzbudí a namotivuje k práci.</p>

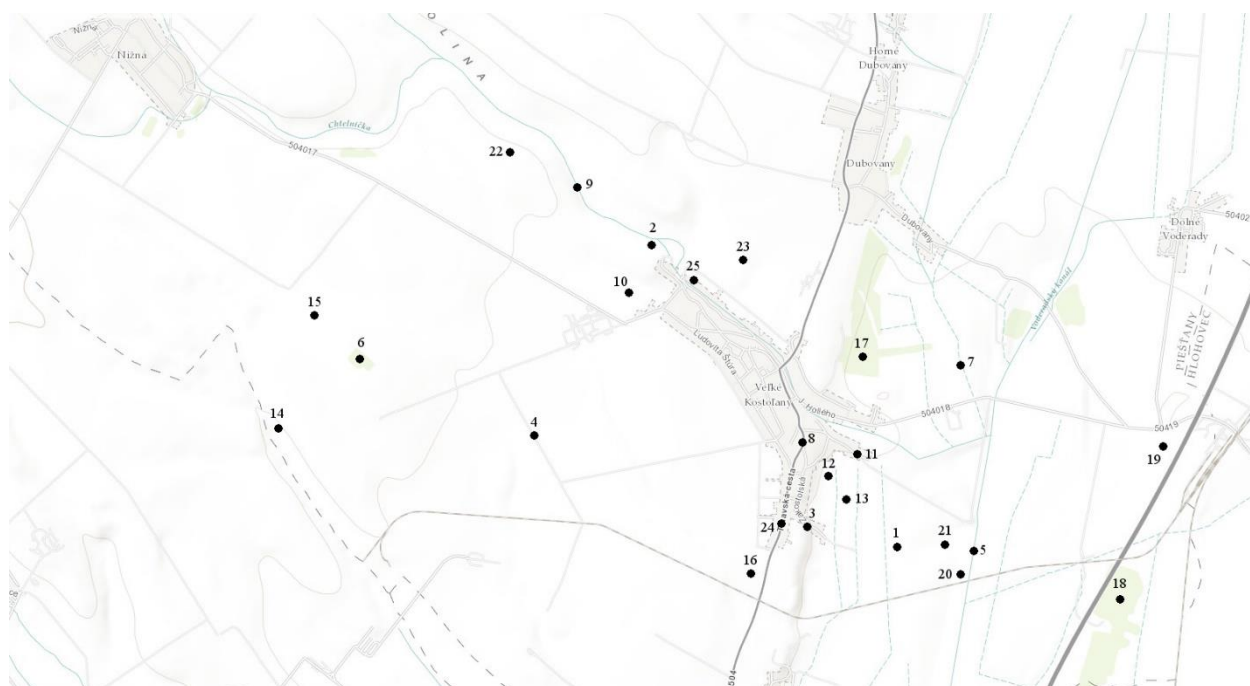
Vyučovacia hodina č. 2	
Predmet	slovenský jazyk a literatúra
Tematický celok	Ľudová slovesnosť
Téma	Názvy častí chotára

Štandard	Obsahový	Výkonový
	Žiak bude oboznámený s chotár- nymi názvami obce učiteľom i rodinnými príslušníkmi.	Žiak je oboznámený s chotárnymi názva- mi obce, vie ich lokalizovať.
Vstupné vedomosti žiaka	Vstupné vedomosti budú povedané žiakom v rámci , zvyšné vedomosti budú musieť získať od svojich rodičov, starých rodičov v rámci domácej úlohy.	
Medzipredmetové vzťahy	história, geografia	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Ako na hodine č. 1	
Organizačné formy	dlhodobé – exkurzia frontálne, skupinové	
Metódy	výklad, rozhovor, vychádzka	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	mapa chotára Veľkých Kostolian, zistenie informácií o chotárnych názvoch obce	slepá mapa chotára Veľkých Kostolian
Organizácia hodiny		
	Hodina sa uskutoční ako vychádzka do polí v rámci hodiny (literárnej výcho- vy. Vyjdeme za dedinu a žiakom oznámim, že sa nachádzame v časti dediny, ktorá sa nazýva (napr.) Štvrté pole. Objasním im, že každá časť obce má svoj špecifický názov, dokonca aj polia majú svoje vlastné názvy. Spýtam sa žiakov, aké iné chotárne názvy obce poznajú, aký majú význam, v čom je ich jedinečnosť. Poviem im, že je dôležité, aby sme si zapamätali, ktorá časť sa ako nazýva, pretože kvôli inému zriadeniu spoločnosti – po kolektivizácii,	

obyvatelia začínajú zabúdať, ktorá časť sa ako nazývala a aj tieto názvy sú naším kultúrnym dedičstvom. Aj keď ľudia už nechodia pracovať na polia, ktoré patria ich rodine. Prejdeme sa pozdĺž celej dediny, poviem im ešte iné názvy. (vypočítať vzhľadom na čas) Na konci hodiny zadám žiakom domácu úlohu – rozdám im slepé mapky chotára – do ktorých majú zaznačiť chotárne názvy, ktoré sú im známe. Majú navštíviť svojich starých rodičov, alebo niekoho, o kom vedia, že dané časti pozná. V skupine potom majú zhodnotiť spoločné znaky a odlišnosti a odovzdať mi za skupinu jednu finálnu mapu na hodine o týždeň.

Materiál pre študentov:

zdroj: www.mapka.gku.sk

Vyučovacia hodina č. 3		
Predmet	slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Ľudová slovesnosť	
Téma	Ľudový kroj	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Rozpoznanie ľudového kroja, oboznámenie sa s jeho funkciami a používaním	Žiak bude vedieť rozpoznať kroj obce Veľké Kostoľany od iných, bude vedieť ozrejmiť jeho funkcie.
Vstupné vedomosti žiaka	Predpokladám, že pre žiakov bude táto téma nová, s krojmi sa mohli stretnúť niekde vo svojich rodinách, resp. na folklórnej slávnosti. Ich malé vedomosti však nie sú prekážkou.	
Medzipredmetové vzťahy	história, estetická výchova	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Ako na predchádzajúcich hodinách	
Organizačné formy	frontálne vyučovanie, skupinová výčba	
Metódy	metóda výkladu, demonštrácia	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	dohoda o termíne návštevy	poznámkové bloky

Organizácia hodiny	
	<p>Počas vyučovacej jednotky navštívime pani, ktorá zbiera veľkokostolianske kroje.</p> <p>Opíše žiakom základné súčasti kroja (ženského aj mužského) a niektorí žiaci (dobrovoľníci) sa do krojov budú môcť aj obliecť. Vysvetlí im taktiež funkciu kroja, viaceré druhy a typy, ukáže im fotografie zo svojej osobnej zbierky.</p> <p>Žiaci budú mať zadanie domácej úlohy nasledovné: Zisti, či doma nemáš kroj, v skupine opíš súčasti obecného kroja, vlož to do portfólia. Do portfólia môžeš vložiť aj kópie fotografií z osobnej zbierky. Vstup do portfólia prines o týždeň na hodinu literárnej výchovy.</p>

Vyučovacia hodina č. 4		
Predmet	slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Ľudová slovesnosť	
Téma	Tradície	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Žiak je oboznámený s regionálnymi tradíciami zachovávanými počas kalendárneho roka.	Žiak spozná regionálne špecifiká tradícií, ktoré boli zachovávané jeho rodinnými príslušníkmi.
Vstupné vedomosti žiaka	Na hodine literárnej výchovy pred zadaním domácej úlohy bude mať učiteľ krátky vstup o tom, čo sú to tradície, aké poznajú, zachovávajú.	
Medzipredmetové vzťahy	história, etická výchova, náboženská výchova	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	

Rozvíjané kľúčové kompetencie	Schopnosť používať vedomosti a informácie interaktívne. Schopnosť používať text, jazyk a symboly. Schopnosť kooperovať. Schopnosť nadväzovať kvalitné vzťahy s inými. Schopnosť riadiť životné plány a osobné projekty. Schopnosť fungovať v rámci širšieho kontextu.	
Organizačné formy	skupinová výučba, samostatná práca	
Metódy	motivačný rozhovor	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	pomocná tabuľka so zoznamom tradícií – otázkový formulár	pomocná tabuľka so zoznamom tradícií – otázkový formulár
Organizácia hodiny		
	<p>Približne v poslednej tretine vyučovacej jednotky sa žiakov spýtam na to, čo sú to tradície a aké tradície zachováva ich rodina počas kalendárneho roka. Spýtam sa ich na názor, prečo sú tradície podstatné, čo je na nich zvláštne a špeciálne.</p> <p>Na záver hodiny žiaci dostanú otázkový formulár a ich úlohou bude navštíviť starých rodičov (alebo starších príbuzných, susedov, upozorním ich na to, že je podstatné, aby mali viac ako 70 rokov, kvôli reliabilite) a spýtať sa ich na to, ako zachovávali jednotlivé tradície v minulosti. Je možné ich porovnávať ich aj so súčasnosťou. Žiaci budú motivovaní k tomu, aby použili aj diktafón, ak to bude respondentami umožnené. Svoje výsledky si majú porovnať v skupine – či sú podobné, alebo iné. Žiaci budú mať týždeň na vypracovanie tohto zadania, prinesú ho o týždeň na hodinu literárnej výchovy.</p>	

Tradície v obci – formulár

<u>Obdobie</u>	<u>Sviatok</u>		<u>Poznámky</u>
Jarné	Fašiangy		

zvyky	Pochovávanie basy			
	Hromnice			
	Popolcová streda			
	Kvetná nedeľa			
	Veľká noc	Zelený štvrtok		
		Veľký piatok		
		Biela sobota		
		Veľkonočná nedeľa		
Veľkonočný pondelok				
Stavanie májov				
Letné zvyky	Hody v obci			
Jesenné zvyky	Dožinky			
	Sviatok všetkých svätých a spomienka na zosnulých			
Zimné zvyky	Deň sv. Mikuláša			
	Deň sv. Lucie			
	Betlehemske hry			
	Vianoce	Štedrý deň		
		Sviatok Božieho narodenia		
		Traja králi		

Vyučovacia hodina č. 5		
Predmet	slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Ľudová slovesnosť	
Téma	Obecná kronika	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Žiak je oboznámený s kultúrnymi pamiatkami v obci, s historickými udalosťami.	Žiak bude poznať svoju obec z historického hľadiska, bude oboznámený s fungovaním a písaním obecnej kroniky.
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak bude oboznámený v pláne hodiny popredu, nepotrebuje žiadne zvláštne vedomosti.	
Medzipredmetové vzťahy	história	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Schopnosť používať vedomosti a informácie interaktívne. Schopnosť používať text, jazyk a symboly. Schopnosť kooperovať. Schopnosť nadväzovať kvalitné vzťahy s inými. Schopnosť riadiť životné plány a osobné projekty. Schopnosť fungovať v rámci širšieho kontextu.	
Organizačné formy	frontálna výučba	
Metódy	motivačný rozhovor, výklad, demonštrácia	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	dohodnutie stretnutia s obecným úradom/ kronikárom	poznámkový blok
Organizácia hodiny		

	Návšteva obecného úradu sa uskutoční v rámci jednej z hodín literárnej výchovy. Po dohode so súčasným kronikárom a starostom obce nám bude odomknutý trezor, v ktorom sa nachádza kronika obce. Kronikár nám povie krátku históriu obce a prečíta nám z kronik svoju obľúbenú časť. Žiaci budú mať možnosť si kroniku prelistovať (pod dozorom kronikára). Ich domácou úlohou bude spoločne vypracovať krátky historický prehľad o rodnej obci a vložiť ho do portfólia.
--	--

Vyučovacia hodina č. 6		
Predmet	slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Ľudová slovesnosť	
Téma	Pracovné nástroje našich predkov	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Žiak bude oboznámený s pracovnými nástrojmi, ktoré sa používali v minulosti.	Žiak bude poznať kultúru svojich predkov, bude sa v nej vedieť lepšie orientovať.
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak nepotrebuje žiadne vstupné vedomosti, bude oboznámený s exkurziou na predchádzajúcej hodine literárnej výchovy.	
Medzipredmetové vzťahy	história, technická výchova	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Schopnosť používať vedomosti a informácie interaktívne. Schopnosť používať text, jazyk a symboly. Schopnosť kooperovať. Schopnosť nadväzovať kvalitné vzťahy s inými. Schopnosť riadiť životné plány a osobné projekty. Schopnosť fungovať v rámci väčšieho obrazu	

Organizačné formy	frontálna výučba, skupinová práca	
Metódy	výklad, demonštrácia, motivačný rozhovor	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	dohodnutie stretnutia so zberateľom	poznámkový blok
Organizácia hodiny		
	<p>Táto hodina sa uskutoční v rámci hodiny literárnej výchovy. Spolu so žiakmi navštívime zberateľa ľudových nástroj a jeho neoficiálne múzeum/zbierku. Na začiatok im predstavím zberateľa a aj v skratke aj zbierku. Vysvetlím to, že pred 80 rokmi by táto miestnosť bola plná nástrojov bežného používania, kým teraz už môžeme hovoriť o múzeu. Zberateľa požiadam o to, aby si pripravil výklad o nejakých 4 – 5 podľa neho zaujímavých nástrojoch – na čo slúžili, ako sa s nimi pracovalo, čím sú v súčasnosti nahradené. Žiaci si budú môcť pod dozorom zberateľa popozerať veci, spýtať sa otázky, ktoré ich zaujímajú. Zadáim im úlohu: v skupine prekreslite najmenej dva nástroje, ktoré vás oslovili, pridajte ich opis a použitie do vašich portfólií. Treba zadať presný čas, dokedy treba zadanie priniesť.</p> <p>Záverečné hodnotenie: Žiakom bude v dostatočnom časovom predstihu oznámené, kedy majú odovzdať svoj výstup z projektu.</p> <p>To, o aký výstup pôjde, bude závisieť od spoločnej dohody:</p> <ul style="list-style-type: none"> – žiaci môžu odovzdať portfólio – brožúrku so všetkými zozbieranými materiálmi, – žiaci spoločne v skupine môžu vytvoriť nástenu, pre ktorú bude nájdené miesto na chodbách školy. <p>Žiaci budú hodnotení ako skupina, ich hodnotenie bude zohľadnené pri uzatváraní známok.</p>	

Metodický materiál na vyučovanie**PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE – PRÍBEH ZA PRÍBEHOM**

Metodický materiál na vyučovanie		
PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE – PRÍBEH ZA PRÍBEHOM		
Ročník	deviaty	
Vzdelávacie oblasti a predmety	Vzdelávacia oblasť	Predmet
	Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk a literatúra
	Človek a spoločnosť	
	Človek a hodnoty	
	Umenie a kultúra	
Druh projektu	podľa cieľa	Hodnotiaci
	podľa počtu riešiteľov	Skupinový
	podľa časovej dĺžky	Dlhodobý
	podľa miesta realizácie	Kombinovaný – realizovaný v škole i mimo nej
	podľa organizácie	jeden predmet – jedna trieda – jeden učiteľ
Počet vyučovacích hodín	16 (7 vyuč. jednotiek, z toho 6 realizovaných počas vyučovania [450 minút] a jedna v podobe mimoškolskej aktivity [270 minút])	
Výstupy projektu	Prezentácia vlastného plagátu pred triedou, prezentácia na filmovom večeri „Večer s hviezdami“	
Hodnotenie	Priebežné slovné hodnotenie a záverečné hodnotenie známku	
Použitá literatúra	OBERT, V. 1998. <i>Komunikatívnosť v čitateľskej recepcii a interpretácii</i> . Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. 151 s. ISBN 80-8050-158-0. FANČOVIČOVÁ, J. – KUBAČKOVÁ, N. <i>Metodická príručka pre učiteľov : Príprava a realizácia projektového vyučovania v praxi</i> . Európsky sociálny fond. 38 s. BELÁKOVÁ, M. 2017. <i>Teória a prax vyučovania slovenského jazyka II. :</i>	

	<p><i>Obsahová a procesuálna stránka vyučovania.</i> Trnava : Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity. 75 s. ISBN 978-80-568-0097-3.</p> <p>(Vzdelávacie štandardy pre 2. stupeň ZŠ) Slovenský jazyk a literatúra – nižšie sekundárne vzdelávanie. ŠPÚ. In <i>minedu.sk</i>. 84 s. Dostupné na internete: https://www.minedu.sk/data/att/7515.pdf</p>
--	--

Vyučovacia jednotka č. 1 (45 min)		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Príbeh za príbehom	
Téma	Môj obľúbený spisovateľ	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	jazykové štýly a slohové postupy, literatúra faktu	<p>Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo.</p> <p>Žiak dokáže formulovať svoj názor a verbálne vyjadriť city.</p> <p>Žiak dokáže z obsahového i formálneho hľadiska správne vybrať text a odôvodniť výber.</p>
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa v predchádzajúcich ročníkoch zoznámil s viacerými autormi slovenskej i svetovej literatúry.	
Medzipredmetové vzťahy	Dejepis	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	<p>Sociálne komunikačné kompetencie</p> <p>Kompetencie (spôsobilosti) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry</p> <p>Kompetencie sociálne a personálne</p>	

Organizačné formy	Frontálna, skupinová	
Metódy	Metóda rozhovoru, metóda demonštrovania	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Zoznam odporúčaných autorov (s konkrétnou biografiou)	Zoznam odporúčaných autorov (s konkrétnou biografiou)
Organizácia hodiny		
Úvod	Rozhovor na tému <i>Môj obľúbený spisovateľ</i>	
Jadro	Argumentácia výberu (žiaci), odporúčania a návrhy biografii (učiteľ)	
Záver	Vytvorenie zoznamu vybraných autorov	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD 10 min	<p>Učiteľ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skontroluje, či majú žiaci spravenú domácu úlohu – Zamyslieť sa, kto je ich obľúbený spisovateľ a zistiť, či o ňom existuje kniha, ktorú by vedeli zohnať. <p>Žiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predstavia pred triedou svoj výber, zatiaľ však len meno autora a názov biografie, ak nejakú našli 	
JADRO 25 min	<p>Učiteľ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyzve žiakov, aby sa podľa vlastných preferencií rozdelili do 4- – 5-členných skupín (podľa celkového počtu žiakov) - po rozhovore v skupinkách pomáha žiakom, ktorí si nie sú istí svojím výberom, príp. ktorým sa nepodarilo nájsť biografiu - ponúka zoznam známych autorov, o ktorých je dostupná literatúra, v zozname uvádza aj konkrétne tituly <p>Žiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozdelia sa do skupín, v rámci ktorých vedú rozhovor o autoroch, ktorých si zvolili 	

	<ul style="list-style-type: none"> - argumentujú, čo ich na tvorbe oslovilo, prečo si toho-ktorého autora vybrali - po rozhovore v skupine si vypočujú návrh pedagóga, môžu prípadne zmeniť svoju voľbu
ZÁVER 10 min	<p>Učiteľ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vytvára menný zoznam žiakov s prideleným spisovateľom a biografiou <p>Žiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sa definitívne rozhodnú pre svojho spisovateľa - meno autora aj názov diela si zapíšu do zošita

Vyučovacia jednotka č. 2 (180 min)		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Príbeh za príbehom	
Téma	Návšteva knižnice	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	knižnica, knižnično-informačný systém	<p>Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo.</p> <p>Žiak dokáže formulovať svoj názor a verbálne vyjadriť city.</p>
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa v predchádzajúcich ročníkoch zoznámil s mnohými autormi slovenskej i svetovej literatúry.	
Medzipredmetové vzťahy	Umenie a kultúra	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj, Dopravná výchova	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	<p>Sociálne komunikačné kompetencie</p> <p>Kompetencie (spôsobilosti) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry</p> <p>Kompetencie sociálne a personálne</p>	

Organizačné formy	Frontálna, individuálna	
Metódy	Metóda pozorovania a prežívania	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Menný zoznam žiakov s pridelenou literatúrou	Názov publikácie, ktorú si chce vypožičať
Organizácia hodiny		
Úvod	Registrácia nových čitateľov, vytvorenie žiadaniek	
Jadro	Prehliadka priestorov univerzitnej knižnice	
Záver	Prevzatie kníh/Prezretie si aktuálnej výstavy	
Metodický postup		
Časový rámec	Podrobný popis činností	
ÚVOD 30 min	<p>Učiteľ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabezpečí dochvilnosť príchodu do knižnice (najlepšie, aby šli všetci spoločne od školy) a dopredu upovedomí žiakov, ako sa majú správať v priestoroch knižnice - stretne sa s doprevádzajúcou osobou a riadi sa jej pokynmi - dohliadne na pokojný a usporiadaný priebeh registrácie <p>Žiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - majú pripravené doklady a drobné na registráciu - majú napísaný/v mobile názov diela - riadia sa pokynmi učiteľa a osoby, ktorá ich bude sprevádzať 	
JADRO 40 – 45 min	<p>Učiteľ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolu so žiakmi absolvuje prehliadku priestorov - dohliadne na kultivované správanie žiakov - môže klásť doplňujúce otázky doprevádzajúcej osobe, ktoré by mohli byť užitočné pre žiakov <p>Sprevodca (približne):</p> <ul style="list-style-type: none"> - oboznámi žiakov so systémom zapožičiavania kníh, s online prístupom ku kontu - zoznámi žiakov so službami, ktoré knižnica ponúka, s prístrojmi, ktoré sú 	

	<p>k dispozícii</p> <ul style="list-style-type: none"> - prevedie žiakov priestormi (zoznámi ich s rôznymi študovňami, voľným výberom kníh, oddelením periodík...) <p>Žiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nasledujú zamestnanca knižnice, ktorý ich prevedie knižnicou, riadia sa jeho pokynmi - pýtajú sa, čo ich o knižnici a jej službách zaujíma a nebolo povedané, čomu nerozumeli
ZÁVER 30 min	Žiaci si vyberú objednané knihy. V prípade, že ich žiadanka ešte nebola vybavená, môžu si prezrieť aktuálnu výstavu vo vestibule knižnice alebo sa inšpirovať vystavenými najnovšími titulmi.
Poznámka	Na prepravu mestskou hromadnou dopravou je vyhradených 75 – 80 min.

Vyučovacia jednotka č. 3 (45 min)		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Príbeh za príbehom	
Téma	Práca s knihou	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	umelecký štýl, tvorba umeleckého textu	Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo. Žiak dokáže formulovať svoj názor a verbálne vyjadriť city.
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa v predchádzajúcich ročníkoch zoznámil s mnohými autormi slovenskej i svetovej literatúry.	
Medzipredmetové vzťahy	Matematika	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	

Rozvíjané kľúčové kompetencie	Sociálne komunikačné kompetencie Kompetencie (spôsobilosti) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry Kompetencie sociálne a personálne	
Organizačné formy	Frontálna, individuálna	
Metódy	Rozhovor, metóda demonštrovania, m. písania	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Zoznam odporúčaných autorov (s konkrétnou biografiou)	Kniha z knižnice
Organizácia hodiny		
Úvod	Hodnotenie dojmov z návštevy knižnice	
Jadro	Tvorba cinquainu a plánu čítania	
Záver	Zhrnutie hodiny	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD 10 min	<p>Učiteľ</p> <ul style="list-style-type: none"> - riadi rozhovor, kladie žiakom otázky, ktoré sa vzťahujú k návšteve knižnice <p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyjadria svoje dojmy z návštevy knižnice, čo sa im najviac páčilo/čo ich odrádzalo, pýtajú sa doplňujúce otázky 	
JADRO 30 min	<p>Učiteľ</p> <ul style="list-style-type: none"> - oboznámi žiakov s metódou cinquain - vysvetlí žiakom jednotlivé kroky - je nápomocný, ak bude mať niektorý žiak ťažkosti s jeho vytvorením - pomôže žiakom správne si rozvrhnúť čítanie vybraného diela <p>Žiaci</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - snaží sa vytvoriť cinquain z doterajších poznatkov o autorovi - niektorí prezentujú svoj výtvor pred triedou (dobrovoľne) - svoj cinquain si odložia k tvorbe plagátu - vytvárajú návrh etáp čítania, ktorý konzultujú s učiteľom
ZÁVER	Učiteľ
5 min	<ul style="list-style-type: none"> - dohodne sa so žiakmi na termíne ďalšej projektovej hodiny, ktorá sa uskutoční v čase (podľa plánov), keď budú mať prečítanú polovicu diela - pochváli žiakov za ich tvorbu

Vyučovacia jednotka č. 4		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Príbeh za príbehom	
Téma	Čo už vieme o autoroch – opakovanie druhov lyriky	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	lyrické dielo, reflexívna lyrika, spoločenská lyrika	<p>Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo.</p> <p>Žiak dokáže formulovať svoj názor a verbálne vyjadriť city.</p> <p>Žiak je schopný vytvoriť krátky umelecký text.</p>
Vstupné vedomosti žiaka	<p>Žiak sa v predchádzajúcich ročníkoch zoznámil s mnohými autormi slovenskej i svetovej literatúry.</p> <p>Žiak dokáže vysvetliť pojmy reflexívna a spoločenská lyrika.</p>	
Medzipredmetové vzťahy	Dejepis	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	<p>Sociálne komunikačné kompetencie</p> <p>Kompetencie (spôsobilosti) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry</p>	

	Kompetencie sociálne a personálne	
Organizačné formy	Frontálna, skupinová	
Metódy	Metóda predvádzania, rozhovor, metóda písania	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Ukážka reflexívnej/spoločenskej lyriky	Kniha z knižnice
Organizácia hodiny		
Úvod	Žiacke prezentovanie na tému <i>Čo ste nevedeli o</i> (meno spisovateľa)	
Jadro	Vytváranie reflexívnej básne	
Záver	Prednes vlastnej tvorby	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD 15 min	<p>Učiteľ</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyvolá 3 – 5 žiakov, ktorí budú prezentovať zaujímavé informácie o svojom spisovateľovi – to, čo ich v životopise zatiaľ najviac oslovilo/prekvapilo a mohlo by rovnako aj ich spolužiakov (cca 10 min) - nechá zopár minút, aby tí, čo neprezentovali pred tabuľou, mohli zdieľať informácie vo dvojiciach <p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - odprezentujú zaujímavosti pred triedou/susedovi v lavici (5 min) - informácie si odkladajú na záverečný plagát 	
JADRO 20 min	<p>Učiteľ</p> <ul style="list-style-type: none"> - v krátkosti so žiakmi zopakuje pojem reflexívna lyrika - vyzve žiakov, aby sa pokúsili vcítiť do životnej situácie, v ktorej sa ich autor nachádza (to, čo práve v knihe čítajú) - inštruuje žiakov, aby z pozície svojho autora vytvorili báseň, ktorá by toto 	

	<p>obdobie reflektovala, aspoň 8 veršov</p> <p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - zopakujú si, aké vlastnosti má mať reflexívna lyrika - pokúsia sa napísať báseň - ak budú s prácou hotoví skôr ako ich spolužiaci, môžu si pripravovať materiály na plagát
<p>ZÁVER</p> <p>10 min</p>	<p>Učiteľ</p> <ul style="list-style-type: none"> - dá priestor, aby sa (dobrovoľne) prihlásili žiaci, ktorí chcú prezentovať svoju tvorbu - za najlepšie práce môže udeliť motivačnú jednotku alebo plusový bod - aj slabšie práce sa snaží oceniť a dať námety na zlepšenie <p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentujú svoju báseň pred triedou - básne si ponechajú, neskôr ich použijú pri tvorbe plagátu, môžu ju dodatočne vylepšiť

Vyučovacia jednotka č. 5		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Príbeh za príbehom	
Téma	Vytváranie plagátu	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	<p>aforizmus,</p> <p>používanie spojovníka, pomlčky</p> <p>spracúvanie informácií</p>	<p>Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo.</p> <p>Žiak dokáže formulovať svoj názor a verbálne vyjadriť city.</p> <p>Žiak dokáže určiť text ako aforizmus a svoje tvrdenie odôvodniť.</p>
Vstupné vedomosti	Žiak sa v predchádzajúcich ročníkoch zoznámil s mnohými autormi slovenskej	

žiaka	i svetovej literatúry.	
Medzipredmetové vzťahy	Výtvarná výchova	
Prierezové témy	Tvorba projektu a prezentačné zručnosti	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Sociálne komunikačné kompetencie Kompetencie (spôsobilosti) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry Kompetencie sociálne a personálne	
Organizačné formy	Frontálna, individuálna	
Metódy	Metóda demonštrovania, m. písania, kreslenie	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Ukážkový plagát	Materiály na zhotovenie plagátu (tvorba z predchádzajúcich hodín, vybraný úryvok, obrázky, lepidlo...)
Organizácia hodiny		
Úvod	Zoznamovanie žiakov s tvorbou plagátu	
Jadro	Žiaci vytvárajú vlastný plagát	
Záver	Vyhodnotenie žiackych prác	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD	Učiteľ	
5 min	<ul style="list-style-type: none"> - prinesie si ukážku plagátu - predstaví žiakom ideu plagátu, čo by mal obsahovať - požiadavky na plagát nechá žiakom na očiach (napr. napíše ich na tabuľu) 	

JADRO 33 min	Učiteľ - usmerňuje žiakov, je im nápomocný, konzultuje ich nápady Žiaci - vytvárajú plagát, ktorý obsahuje: - stručné základné informácie (v bodoch) - zaujímavosti o autorovi - báseň , ktorú vytvorili na min. hodine - najlepší úryvok (max. 10 viet) - aforizmus , ktorý by charakterizoval autora (môžu ho vybrať z knihy/nájsť na internete/vymyslieť vlastný) - obrázky (prichystajú si vopred)/vlastná kresba
ZÁVER 7 min	Učiteľ - slovne ocení prácu žiakov - dohodne sa so žiakmi na termíne prezentovania

Vyučovacia jednotka č. 6 (90 min)		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Príbeh za príbehom	
Téma	Príbeh za príbehom – prezentácia spisovateľov	
Štandard	Obsahový rečnícky a náučný jazykový štýl, rétorika	Výkonový Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo. Žiak dokáže formulovať svoj názor a verbálne vyjadriť city. Žiak dokáže sformulovať vlastné hodnotenie diela a podložiť svoje stanovisko argumentami.

Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa v predchádzajúcich ročníkoch zoznámil s mnohými autormi slovenskej i svetovej literatúry.	
Medzipredmetové vzťahy	Občianska výchova	
Prierezové témy	Tvorba projektu a prezentačné zručnosti	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Sociálne komunikačné kompetencie Kompetencie (spôsobilosti) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry Kompetencie sociálne a personálne	
Organizačné formy	Frontálna	
Metódy	Metóda predvádzania, m. hodnotenia	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Menný zoznam žiakov s pridelenými autormi	Vlastný plagát
Organizácia hodiny		
Úvod	Otvorenie prezentácie učiteľom	
Jadro	Žiaci prezentujú žiakom svojho spisovateľa pomocou plagátu	
Záver	Výber najlepších prác	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD	Učiteľ	
5 min	- privíta žiakov, otvorí prezentáciu (je vhodné, aby bola trieda tematicky vyzdobená napr. v rámci hodiny výtvarnej výchovy)	
JADRO	Učiteľ	
70 min	- vyvoláva žiakov podľa zoznamu, každého stručne ohodnotí, väčší priestor však	

	<p>prenecháva jeho spolužiakom, aby skúsili jeho prácu ohodnotiť (žiacov prejav, výber informácií, estetickú stránku plagátu, celkový dojem)</p> <ul style="list-style-type: none"> - udelí známku <p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentujú zvoleného autora spolužiakom - plagát im poslúži ako demonštratívna pomôcka - v prezentácii majú vysloviť svoj vlastný názor – V čom je autorova tvorba jedinečná? (Prečo sa stal známym?) Akú to má spojitosť s osobným životom autora? Teda aký príbeh stojí za autorovými príbehmi? - hodnotia svojich spolužiakov, navrhnu známku
<p>ZÁVER</p> <p>15 min</p>	<p>Učiteľ</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolu so žiakmi vyberú najlepšie práce, ktoré budú odprezentované na filmovom večeri <p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - majú na domácu úlohu vybrať film (prípadne aj viac, podľa dĺžky trvania), ktorý by sa viazal k niektorému z vybraných spisovateľov

Vyučovacia jednotka č. 7 (270 min)		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Príbeh za príbehom	
Téma	Filmový večer (mimoškolská aktivita)	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	slávnostný prejav	<p>Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo.</p> <p>Žiak dokáže formulovať svoj názor a verbálne vyjadriť city.</p>
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa v predchádzajúcich ročníkoch zoznámil s mnohými autormi slovenskej i svetovej literatúry.	

Medzipredmetové vzťahy	Dejepis	
Prierezové témy	Mediálna výchova	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Sociálne komunikačné kompetencie Kompetencie (spôsobilosti) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry Kompetencie sociálne a personálne	
Organizačné formy	Frontálna	
Metódy	M. pozorovania a m. prežívania	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Zoznam žiakov, ktorý potvrdili účasť na podujatí	Dataprojektor, počítač, DVD, plagáty, občerstvenie
Organizácia hodiny		
Úvod	Slávnostné otvorenie filmového večera	
Jadro	Prezentácia vybraných žiackych prác, sprevádzaných filmom	
Záver	Poďakovanie organizátorom a ukončenie podujatia	
Metodický postup		
Časový rámec	Podrobný popis činností	
ÚVOD 15 min	Učiteľ - zaštituje podujatie - usmerňuje žiacku organizáciu večera Žiaci - prinesú občerstvenie (rovnako môžu urobiť aj účastníci) - zvolení študenti privítajú prichádzajúcich spolužiakov - dvojica študentov oficiálne privíta hostí (paralelnú triedu a 8. ročník) a slávnostne otvorí „Večer pod hviezdami“	

JADRO 240 min	Žiaci - prezentujú svoje projekty - vybraní žiaci zabezpečujú technickú stránku podujatia (nastavia dataprojektor, spustia film) - sledovanie filmu/-ov
ZÁVER 15 min	Učiteľ - poďakuje sa v mene všetkých zúčastnených deviatej triede, ktorá večer zorganizovala Žiaci - moderátorská dvojica poďakuje účastníkom a oficiálne ukončí filmový večer
Poznámka	Aby sa stihlo po skončení upratať a žiaci neprišli domov príliš neskoro, navrhovali by sme začiatok medzi 13:30 a 14:00, prípadne si môžu pozrieť iba jeden film a skráti sa doba podujatia.

Metodický materiál na vyučovanie		
PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE – LETOM SVETOM (INTERPRETÁCIA A DRAMATIZÁCIA DIEL SVETOVEJ LITERATÚRY)		
Ročník	Tretí ročník SŠ (ISCED 3)	
Vzdelávacie oblasti a predmety	Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia	Predmet Slovenský jazyk a literatúra
Druh projektu	podľa cieľa podľa počtu riešiteľov podľa časovej dĺžky podľa miesta realizácie podľa organizácie	Konštrukčné (tvorivé) Skupinový Krátkodobý Práca v škole, aj mimo školy Jeden predmet – jeden učiteľ – jedna trieda
Počet vyučovacích hodín	5	
Výstupy projektu	Kniha (tvorená jednotlivými žiackymi interpretáciami), inscenácia hlavnej myšlienky – dramatizácia – hodnotenie ukážky ostatnými žiakmi	
Hodnotenie	Slovné hodnotenie	

Vyučovacia hodina č. 1	
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra
Tematický celok	Interpretácia a dramatizácia svetovej literatúry
Téma	Príprava textov – literatúry

Štandard	Obsahový	Výkonový
Vstupné vedomosti žiaka	Práca s internetom a knihou Literatúry pre 3. ročník SŠ, výber diela. Rozdelenie do skupín.	Žiak vie vyhľadať potrebné texty – práca s internetom, resp. návšteva školskej knižnice.
	Žiak pozná texty, stretol sa s nimi na hodine literatúry alebo o nich aspoň počul	
Medzipredmetové vzťahy	Informatika	
Prierezové témy	Mediálna výchova	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Informačné a komunikačné kompetencie Čitateľské kompetencie	
Organizačné formy	skupinová práca	
Metódy	Rozhovor, práca s internetom,	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
		Texty diel, PC
Organizácia hodiny		
Úvod	Vysvetlenie projektu	
Jadro	Rozdelenie do skupín, hľadanie diel – práca s PC, návšteva knižnice	
Záver	Zhrnutie hodiny, zadanie úlohy – naštudovanie ukážok	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD	Učiteľ:	
15 min	Vysvetlenie podstaty projektu: najskôr sa žiaci rozdelia do 7 skupín – každá skupina bude pracovať s dielom svetovej literatúry:	

	<p>Americká literatúra – Ernest Hemingway – Zbohom zbraniam</p> <p>Anglická literatúra – George Bernard Shaw – Pygmalion</p> <p>Francúzska literatúra – Romain Rolland – Peter a Lucia</p> <p>Nemecká literatúra – Erich Maria Remarque – Na západe nič nového</p> <p>Ruská literatúra – Maxim Gorkij – Matka</p> <p>Česká literatúra – Karel Čapek – Bílá nemoc</p> <p>Slovenská literatúra – Jozef Cíger-Hronský – Jozef Mak</p> <p>Cieľom prvej hodiny bude zohnať si knihy online na internete – práca s PC alebo návšteva školskej knižnice – ako komu vyhovuje.</p>
<p>JADRO</p> <p>20 min</p>	<p>Žiaci budú pracovať s internetom – budú si hľadať knihy, ktoré majú spracovať. Ak žiaci nenájdu požadované texty a ukážky učiteľ žiakom pomôže alebo poskytne literatúru.</p>
<p>ZÁVER</p> <p>10 min</p>	<p>Učiteľ zadá žiakom úlohu na nasledujúcu hodinu:</p> <p>Žiaci si majú prečítať dielo, ktoré im bolo priradené a nájsť si sekundárnu literatúru k svomu dielu.</p>

Vyučovacia hodina č. 2		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Interpretácia a dramatizácia svetovej literatúry	
Téma	Interpretácia textu – názor, práca so sekundárnou literatúrou, grafické dotvorenie,	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Práca s primárnou literatúrou, sekundárnou literatúrou, vytváranie grafickej stránky diela.	Žiak píše interpretáciu diela, vyslovuje svoje názory na dielo – opiera sa o sekundárnu literatúru. Vytvára grafickú stránku diela.

Vstupné vedomosti žiaka	Žiak má naštudované dielo. Na základe toho spracúva obsah.	
Medzipredmetové vzťahy	Výtvarná výchova	
Prierezové témy	Multikulturálna výchova	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Informačné a komunikačné kompetencie Čitateľské kompetencie	
Organizačné formy	skupinová práca	
Metódy	Písanie, kreslenie, rozhovor	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Interpretácie a dramatizácie – ukážka pre žiakov.	Knihy – primárna literatúra, sekundárna, literatúra, písacie a kresliace potreby.
Organizácia hodiny		
Úvod	Ukážka žiackych prác učiteľom, pokyny na hodinu	
Jadro	Interpretovanie žiakmi – grafika diela – názory žiakov na dielo	
Záver	Zhodnotenie práce učiteľom – kontrola.	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD	Učiteľ:	
5 min	Definuje cieľ hodiny – žiaci majú za úlohu z prečítaných kníh vytvoriť interpretácie použiť pritom sekundárnu literatúru, graficky doplniť interpretáciu a na záver vysloviť vlastný názor na dielo. Učiteľ im rozdá ukážky prác žiakov – ako si predstavuje, že má práca vyzerieť.	

JADRO 35 min	Žiaci pracujú na svojich interpretáciách – v skupine sa dohodnú, kto bude interpretovať a kto vytvárať grafickú stránku. Žiaci si musia rozdeliť prácu v skupine, kto je v čom dobrý. Na záver každý vyjadrí svoj čitateľský názor na dielo.
ZÁVER 5 min	Učiteľ na konci zhodnotí prácu žiakov. Zozbiera žiacke práce a skontroluje ich.

Vyučovacia hodina č. 3		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Interpretácia a dramtizácia svetovej literatúry	
Téma	Dramtizácia hlavnej myšlienky, príprava replík pre predstavenie – vyjadrenie hlavnej myšlienky diela.	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Práca s textom, formulácia hlavnej myšlienky prostredníctvom dramtizácie.	Žiak vytvára repliky, rozdelenie postáv medzi žiakmi. Cieľom je, aby žiaci vystihli hlavnú myšlienku diela.
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak na základe prečítaného textu vytvára repliky – formulovanie hlavnej myšlienky pre dramtizáciu.	
Medzipredmetové vzťahy	Cudzie jazyky	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Informačné a komunikačné kompetencie Čitateľské kompetencie	
Organizačné formy	skupinová práca	
Metódy	Písanie, rozhovor	

Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
Organizácia hodiny		
Úvod	Oboznámenie s cieľom hodiny	
Jadro	Dramatizácia textu	
Záver	Kontrola učiteľom – zhodnotenie	
Metodický postup		
Časový rámec	Podrobný popis činností	
ÚVOD 3 min	Učiteľ: Vysvetlí, čo bude cieľom hodiny – dramatizácia textov – príprava replík – jednoducho – vystihnúť hlavnú myšlienku – max 5 min.	
JADRO 37 min	Žiaci dramatizujú text, vytvárajú repliky, rozdeľujú si roly – kto bude aká postava, učiteľ im pomáha, radí im. Cieľom je vystihnúť podstatu diela. Zachytenie hlavnej myšlienky.	
ZÁVER 5 min	Zhodnotenie práce žiakov. Dá im rady, čo majú vylepšiť, ako sa majú pripraviť na následnú prezentáciu.	

Vyučovacia hodina č. 4		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Interpretácia a dramatizácia svetovej literatúry	
Téma	Predstavenie dramatizácie textu	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Skupiny predstavia svoje dielo v dramatizovanej forme – prostredníctvom replík – cieľom vystihnúť	Žiaci sa vciťujú do jednotlivých postáv a komunikujú prostredníctvom replík, ktoré si pripravili na minulej hodine.

	hlavnej myšlienky.	
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak má pripravené repliky, ide sa prezentovať pred ostatnými žiakmi.	
Medzipredmetové vzťahy		
Prierezové témy	Tvorba projektu a prezentačné zručnosti	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Informačné a komunikačné kompetencie	
	Riešenie problémov	
	Učiť sa učiť	
Organizačné formy	skupinová práca	
Metódy	Rozhovor, dialóg, inscenácia	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Podklady od žiakov – zdramatizované diela	Vytvorené repliky
Organizácia hodiny		
Úvod	Úvodné slovo učiteľa – otvorenie inscenácií	
Jadro	Prezentovanie dramatizácii diel	
Záver	Zhodnotenie	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD	Učiteľ:	
2 min	Zorganizuje žiakov, určí poradie inscenácií, zdefiniuje činnosť ostatných žiakov.	
JADRO	Žiaci sa prezentujú, predstavujú svoje dramatizácie diela. Ostatní žiaci majú za úlohu písať si poznámky, či bola vystihnutá hlavná myšlienka diela, ako sa im páčilo	

43min	spracovanie a predvedenie spolužiakmi.
ZÁVER min	Zhodnotenie

Vyučovacia hodina č. 5					
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra				
Tematický celok	Interpretácia a dramatizácia svetovej literatúry				
Téma	Skomponovanie čitateľského booku				
Štandard	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;"><i>Obsahový</i></th> <th style="width: 50%; text-align: center;"><i>Výkonový</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <p>Vytvorenie spoločného denníka diel – spojenie interpretácií a grafík. Každá skupina vyjadrí svoj názor k dramatizácii, ktorú napíše ku konkrétnej skupine.</p> </td> <td style="vertical-align: top;"> <p>Každá skupina napíše hodnotiaci komentár k dramatizácii, ktoré sa priloží k denníku diel. Poverení žiak napíše úvodné a záverečné slovo k denníku.</p> </td> </tr> </tbody> </table>	<i>Obsahový</i>	<i>Výkonový</i>	<p>Vytvorenie spoločného denníka diel – spojenie interpretácií a grafík. Každá skupina vyjadrí svoj názor k dramatizácii, ktorú napíše ku konkrétnej skupine.</p>	<p>Každá skupina napíše hodnotiaci komentár k dramatizácii, ktoré sa priloží k denníku diel. Poverení žiak napíše úvodné a záverečné slovo k denníku.</p>
<i>Obsahový</i>	<i>Výkonový</i>				
<p>Vytvorenie spoločného denníka diel – spojenie interpretácií a grafík. Každá skupina vyjadrí svoj názor k dramatizácii, ktorú napíše ku konkrétnej skupine.</p>	<p>Každá skupina napíše hodnotiaci komentár k dramatizácii, ktoré sa priloží k denníku diel. Poverení žiak napíše úvodné a záverečné slovo k denníku.</p>				
Vstupné vedomosti žiaka	Interpretácie, dramatizácie diel				
Medzipredmetové vzťahy	Výtvarná výchova				
Prierezové témy	Tvorba projektu, osobnostný a sociálny rozvoj				
Rozvíjané kľúčové kompetencie	<p>Informačné a komunikačné kompetencie</p> <p>Čitateľské kompetencie</p> <p>Personálne kompetencie</p>				
Organizačné formy	skupinová práca				
Metódy	Rozhovor, práca s internetom, písanie,				

Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
Organizácia hodiny		
Úvod	Definovanie práce žiakov	
Jadro	Vytváranie booku diel svetovej literatúry	
Záver	Zhodnotenie práce	
Metodický postup		
Časový rámec	Podrobný popis činností	
ÚVOD 5 min	Učiteľ: Rozvrhne prácu medzi žiakov. Niektorí budú usporadúvať interpretácie a grafiku interpretácii – vzhľad knihy– vytvorenie úvodného a záverečného slova. Napísanie hodnotení dramatizácii jednotlivých skupín.	
JADRO 35 min	Žiaci vytvárajú knihu svetovej literatúry – spájajú jednotlivé interpretácie a grafiky diel, pridanie hodnotení jednotlivých dramatizácií.	
ZÁVER 5 min	Zhodnotenie práce a vytvorenej knihy. Ohodnotenie spolupráce v jednotlivých skupinách.	

Metodický materiál na vyučovanie

PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE – KNIŽNÁ ŠTAFETA

Metodický materiál na vyučovanie		
PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE – KNIŽNÁ ŠTAFETA		
Ročník	prvý ročník SŠ (ISCED 3)	
Vzdelávacie oblasti a predmety	Vzdelávacia oblasť	Predmet
	Jazyk a komunikácia Sociálne a personálne spôsobilosti	Slovenský jazyk a literatúra
Druh projektu	Spôsobilosť riešiť problémy, argumentovať	Problémový Skupinový Krátkodobý
	podľa cieľa	
	podľa počtu riešiteľov	
	podľa časovej dĺžky	
Počet vyučovacích hodín	podľa miesta realizácie	Kombinovaný – práca v škole, doma, v knižnici
	podľa organizácie	Jeden predmet – jedna trieda – jeden učiteľ
Výstupy projektu	7 Záverečné prezentovanie posterov o vybraných odporúčaných knihách; symbolické odovzdávanie knižnej štafety a preberanie knižnej štafety	
Hodnotenie	Priebežné slovné hodnotenie, záverečné slovné hodnotenie (môže byť spojené s klasifikáciou, ak to učiteľ uzná za vhodné a prospešné)	

Poznámky	Celok je zložený z troch blokov, resp. z troch vyučovacích jednotiek. Prvá vyučovacia jednotka trvá jednu klasickú vyučovaciu hodinu (45 minút). Druhá vyučovacia jednotka trvá 90 minút. Tretia vyučovacia jednotka je najdlhšia (180 minút), pretože zahŕňa prezentáciu žiackych prác – symbolické odovzdávanie a preberanie knižnej štafety. Súčasťou tretej vyučovacej jednotky je aj návšteva knižnice a celkové zhodnotenie projektu učiteľom aj žiakmi.
-----------------	--

Vyučovacia hodina č. 1 (45 minút)					
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra				
Tematický celok	Marec – mesiac kníh				
Téma	Výber, čítanie a analýza literárneho diela				
Štandard	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;"><i>Obsahový</i></th> <th style="width: 50%; text-align: center;"><i>Výkonový</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <p>dej, príbeh, kompozícia literárneho diela, literárna postava, autor, spisovateľ, lyrika, epika, dráma</p> </td> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak dokáže integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárno-historické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia. ▪ Žiak dokáže svoj hodnotový systém konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. ▪ Žiak vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. Svoje poznatky vie prezentovať v triede, podprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v diskusii. ▪ Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a interpretácie diela dokáže zhodnotiť jeho prínos pre svoj osobný rozvoj. </td> </tr> </tbody> </table>	<i>Obsahový</i>	<i>Výkonový</i>	<p>dej, príbeh, kompozícia literárneho diela, literárna postava, autor, spisovateľ, lyrika, epika, dráma</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak dokáže integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárno-historické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia. ▪ Žiak dokáže svoj hodnotový systém konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. ▪ Žiak vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. Svoje poznatky vie prezentovať v triede, podprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v diskusii. ▪ Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a interpretácie diela dokáže zhodnotiť jeho prínos pre svoj osobný rozvoj.
<i>Obsahový</i>	<i>Výkonový</i>				
<p>dej, príbeh, kompozícia literárneho diela, literárna postava, autor, spisovateľ, lyrika, epika, dráma</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak dokáže integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárno-historické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia. ▪ Žiak dokáže svoj hodnotový systém konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. ▪ Žiak vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. Svoje poznatky vie prezentovať v triede, podprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v diskusii. ▪ Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a interpretácie diela dokáže zhodnotiť jeho prínos pre svoj osobný rozvoj. 				

Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa už s danou problematikou stretol na základnej škole.	
Medzipredmetové vzťahy	Umenie a kultúra Občianska výchova	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj Tvorba projektu a prezentačné zručnosti	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	kriticky myslieť; tvorivo myslieť; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém	
Organizačné formy	Rozhovor, skupinová práca	
Metódy	Riadený rozhovor, brainstorming, práca v skupinách	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Tabuľa, fixy	Papiere, perá
Organizácia hodiny		
Úvod	Oboznámenie sa s históriou označovania mesiaca marec ako mesiaca kníh	
Jadro	Poukázať na zmysel čítania kníh	
Záver	Zhodnotenie hodiny	
Metodický postup		
Časový rámec	Podrobný popis činností	
ÚVOD 10 min	<p><u>Učiteľ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vede so žiakmi rozhovor na tému: marec = mesiac kníh; pýta sa ich, aké majú poznatky o tejto téme. - Priblíži žiakom, prečo sa marec označuje ako mesiac kníh + historický kontext. - <i>Marec sa ako mesiac knihy oslavuje už dlhé desiatky rokov. Konkrétne to je už od</i> 	

	<p>roku 1955, kedy ho v bývalom Československu vyhlásili na počesť Mateja Hrebendu Hačavského. Cieľ bol naozaj jednoduchý – chceli tak podporiť záujem o knihy. Práve spomínaný Hačavský je s marcom spojený i inak. V tento mesiac sa narodil i zomrel. Bol to šíriteľ slovenskej a českej knihy a aj keď bol slepý, jeho hendikep mu nijako nebránil v jeho vášni – zbieraní kníh. Do mesiaca knihy zapadol aj Týždeň slovenských knižníc. Pravidelne sa organizuje posledný týždeň v mesiaci a vyhlásila ho Slovenská asociácia knižníc v roku 1999. (https://hashtag.zoznam.sk/marec-mesiac-knihy-viete-preco-to-tak-je/)</p>
<p>JADRO</p> <p>25 min</p>	<p><u>Učiteľ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vede so žiakmi rozhovor, ktorého cieľom je zistiť záujem žiakov o čítanie kníh - Uvedie metódu brainstormingu: Čo nám knihy odovzdávajú? Aké sú benefity čítania kníh? <p><u>Žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulujú svoje názory a presvedčenia – prezentujú benefity čítania kníh <p><u>Učiteľ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zapisuje slovné výpovede žiakov počas brainstormingu na tabuľu - Rozdelí žiakov do 8 skupín náhodným výberom tak, aby v každej skupine boli 3 žiaci (treba prispôbiť počet žiakov v triede) - Vysvetlí žiakom, ako bude prebiehať práca v skupinách: 4 skupiny budú zástancami čítania – úlohou žiakov v týchto skupinách bude vymyslieť a spísať argumenty, prečo by mal človek čítať knihy; zvyšné 4 skupiny budú odporcami čítania – úlohou žiakov v týchto skupinách bude vymyslieť a spísať argumenty proti čítaniu kníh; pozn. každá skupina bude pracovať samostatne, učiteľ počas toho, ako žiaci pracujú v skupinách dohliada na ich prácu a podľa potreby usmerňuje - Keď žiaci dokončia prácu v skupinách, učiteľ spáruje skupiny do dvojíc (zástancovia a odporcovia), vzniknú teda 4 dvojice skupín, resp. 4 skupiny, pričom v každej z týchto 4 skupín sa budú nachádzať odporcovia i zástancovia - Vyzve postupne jednotlivé dvojice skupín, aby predviedli pred tabuľou rozhovor, pri ktorom využijú argumenty, ktoré si zapísali <p><u>Žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Úlohou zástancov čítania bude pomocou argumentov motivovať odporcov k čítaniu kníh, prezentovať im benefity čítania a presvedčiť ich, aby si prečítali

	<p>nejakú knihu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Postupne sa vystriedajú všetky 4 dvojice skupín (zástancov a odporcov) - Žiaci, ktorí momentálne neprezentujú rozhovor, pozorujú spoločne s učiteľom rozhovor spolužiakov
<p>ZÁVER</p> <p>10 min</p>	<p><u>Žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezентujú svoje dojmy z predchádzajúcej aktivity a práce v skupinách, pokúsia sa vysloviť stručné slovné sebahodnotenie <p><u>Učiteľ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zhodnotí prácu žiakov v skupinách a jednotlivé rozhovory skupín, taktiež zhodnotí argumentáciu žiakov - Zadá žiakom úlohu: priniesť si knihu, ktorú prečítali za posledné obdobie/páčila sa im/odporučili by ju prečítať niekomu ďalšiemu

Vyučovacia hodina č. 2 + Vyučovacia hodina č. 3 (90 minút)					
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra				
Tematický celok	Marec – mesiac kníh				
Téma	Výber, čítanie a analýza literárneho diela				
Štandard	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;"><i>Obsahový</i></th> <th style="width: 50%; text-align: center;"><i>Výkonový</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="vertical-align: top;">dej, príbeh, kompozícia literárneho diela, literárna postava, autor, spisovateľ, lyrika, epika, dráma</td> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak dokáže integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia. ▪ Žiak dokáže svoj hodnotový systém konfrontovať s hodnotami a významami obsahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. ▪ Žiak vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. Svoje poznatky vie prezentovať </td> </tr> </tbody> </table>	<i>Obsahový</i>	<i>Výkonový</i>	dej, príbeh, kompozícia literárneho diela, literárna postava, autor, spisovateľ, lyrika, epika, dráma	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak dokáže integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia. ▪ Žiak dokáže svoj hodnotový systém konfrontovať s hodnotami a významami obsahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. ▪ Žiak vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. Svoje poznatky vie prezentovať
<i>Obsahový</i>	<i>Výkonový</i>				
dej, príbeh, kompozícia literárneho diela, literárna postava, autor, spisovateľ, lyrika, epika, dráma	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak dokáže integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia. ▪ Žiak dokáže svoj hodnotový systém konfrontovať s hodnotami a významami obsahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. ▪ Žiak vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. Svoje poznatky vie prezentovať 				

		<p>v triede, podoprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v diskusii.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a interpretácie diela dokáže zhodnotiť jeho prínos pre svoj osobný rozvoj.
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa už s danou problematikou stretol na základnej škole.	
Medzipredmetové vzťahy	Umenie a kultúra Občianska výchova	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj Tvorba projektu a prezentačné zručnosti	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	kriticky myslieť; tvorivo myslieť; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém	
Organizačné formy	Samostatná práca, rozhovor	
Metódy	Motivačné rozprávanie, metóda „akrotisch“, metóda „životabáseň“, interpretácia textu	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	vybraná kniha	vybraná kniha, výkres, pastelky, farby
Organizácia hodiny		
Úvod	Krátke motivačné rozprávanie, oboznámenie sa s priebehom vyučovacej jednotky	
Jadro	Samostatná práca žiakov – vytváranie motivačného posteru o vybranej odporúčanej knihe	
Záver	Zhodnotenie práce žiakov	

Metodický postup	
Časový rámeč	Podrobný popis činností
ÚVOD 10 min	<u>Učiteľ</u> <ul style="list-style-type: none"> - Krátke motivačné rozprávanie, vysvetlí žiakom, ako budú pracovať - Odprezentuje knihu, ktorá ho oslovila a odporučil by ju aj niekomu ďalšiemu <u>Žiaci</u> <ul style="list-style-type: none"> - Každý žiak si prichystá knihu, ktorú si doniesol (ide o knihu, ktorú už prečítal, oslovila ho a odporučil by ju aj niekomu ďalšiemu)
JADRO 70 min	<u>Žiaci</u> <ul style="list-style-type: none"> - Pracujú samostatne, každý žiak vytvorí poster, na ktorý uvedie názov knihy, meno autora – vytvorí naň aj akrostich, predstaví niektorú z postáv prostredníctvom metódy „životabáseň“, napíše – čo kniha odovzdáva čitateľovi, prečo ju odporúča - Poster môžu žiaci obohatiť ilustráciami, využiť fantáziu a spraviť ho inšpiratívnym <u>Učiteľ</u> <ul style="list-style-type: none"> - Dohliada na prácu žiakov, podľa potreby zadáva doplňujúce a čiastkové pokyny, usmerňuje žiakov
ZÁVER 10 min	<u>Učiteľ</u> <ul style="list-style-type: none"> - Zhodnotí prácu žiakov

Vyučovacia hodina č. 4 + Vyučovacia hodina č. 5 + Vyučovacia hodina č. 6 + Vyučovacia hodina č. 7 (180 minút)	
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra
Tematický celok	Marec – mesiac kníh
Téma	Výber, čítanie a analýza literárneho diela
Štandard	Obsahový
	dej, príbeh, kompozícia literárneho diela, literárna postava, autor, spisovateľ, lyrika, epika, dráma
	Výkonový
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak dokáže integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepčnými skúse-

		<p>nosťami z iných druhov umenia.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak dokáže svoj hodnotový systém konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. ▪ Žiak vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. Svoje poznatky vie prezentovať v triede, podoprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v diskusii. ▪ Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a interpretácie diela dokáže zhodnotiť jeho prínos pre svoj osobný rozvoj.
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa už s danou problematikou stretol na základnej škole.	
Medzipredmetové vzťahy	Umenie a kultúra	
	Občianska výchova	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj	
	Tvorba projektu a prezentačné zručnosti	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	kriticky myslieť; tvorivo myslieť; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém	
Organizačné formy	Rozhovor, skupinová práca	
Metódy	Diskusia, metóda pozorovania, metóda predvádzania, rozhovor, riadený rozhovor	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	dekoračné predmety na výzdobu	vybraná kniha, poster, dekoračné predmety na vyzdobenie triedy

Organizácia hodiny	
Úvod	Úprava a výzdoba triedy, príprava občerstvenia
Jadro	Symbolické odovzdávanie a preberanie knižnej štafety
Záver	Celkové zhodnotenie projektu
Metodický postup	
Časový rámec	Podrobný popis činností
ÚVOD 20 min	<u>Učiteľ + žiaci</u> - Žiaci v spolupráci s učiteľom upravujú a vyzdobia triedu - Pripravujú malé občerstvenie
JADRO 140 min	<u>Žiaci</u> - Postupne odprezentujú každý žiak svoj poster – predstaví knihu, ktorá ho oslovila a odporučí ju svojim poslucháčom (spolužiakom, učiteľovi) – tým symbolicky odovzdáva knižnú štafetu - Žiaci si počas prezentácie svojich spolužiakov zapisujú poznámky a informácie o knihách, ktoré ich oslovili – tým symbolicky preberajú knižnú štafetu - Odprezentované postery žiaci vystavia v škole/na chodbe školy - Žiaci vystavia v triede aj knihy, ktoré prezentovali - „odovzdanie knižnej štafety“ a „prebratie knižnej štafety“ – pokiaľ žiak súhlasí, môže požičať svoju knihu inému spolužiakovi, ktorý o knihu prejaví záujem <u>Učiteľ + žiaci</u> - Žiaci spoločne s učiteľom navštívia školskú alebo mestskú knižnicu (podľa individuálnych možností), kde majú žiaci možnosť požičať si niektorú z kníh a prečítať si ju
ZÁVER 20 min	<u>Učiteľ</u> - Ohodnotí prácu žiakov, poskytne žiakom spätnú väzbu, zhodnotí ich celkovú prácu počas projektu - Vyzdvihne najlepšie výstupy a práce - Ocení snahu všetkých, ktorí sa snažili - Motivuje žiakov i k ďalšiemu čítaniu kníh

	<p><u>Žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Každý žiak má možnosť poskytnúť spätnú väzbu spolužiakom i učiteľovi, pokúsi sa o sebahodnotenie i hodnotenie spolužiakov- Prezentujú svoje dojmy a zážitky z celého projektu
--	---

Metodický materiál na vyučovanie**PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE – PO STOPÁCH FRANZA KAFKU**

Ročník		3. ročník gymnázia (ISCED 3)	
Vzdelávacie oblasti a predmety	Vzdelávacia oblasť	Predmet	
	Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk a literatúra	
Druh projektu	Osobné, sociálne a občianske spôsobilosti	Umenie a kultúra	
	Spôsobilosti sociálne a personálne		
	podľa cieľa	konštruktívny	
Počet vyučovacích hodín	podľa počtu riešiteľov	skupinový	
	podľa časovej dĺžky	dlhodobý	
	podľa miesta realizácie	Kombinovaný – práca v škole i mimo nej	
Výstupy projektu	podľa organizácie	viacero predmetov – jedna trieda – dvaja učitelia	
	4 + exkurzia		
Hodnotenie	Slovné hodnotenie + knižné ocenenie pre najlepšiu skupinu		

Vyučovacia hodina č. 1

Predmet	Slovenský jazyk a literatúra
----------------	------------------------------

Tematický celok	Avantgarda	
Téma	Expresionizmus – Franz Kafka	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Interpretácia prečítaného textu, orientácia v literatúre 1. polovice 20. storočia, čítanie s porozumením a čitateľská gramotnosť žiakov	Žiak vie stručne priblížiť život a diela Franza Kafku, žiak vie opísať podstatu expresionistickej literatúry vo všeobecnosti.
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa s problematikou expresionizmu Franza Kafku ešte nestretol v nižších ročníkoch.	
Medzipredmetové vzťahy	Umenie a kultúra	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj, multikulturálna výchova, mediálna výchova	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Spôsobilosti sociálne a personálne Sociálne komunikačné kompetencie Spôsobilosť analyzovať text z hľadiska obsahového i formálneho Spôsobilosť k tvorivému mysleniu	
Organizačné formy	Skupinová práca, rozhovor	
Metódy	Interpretácia textu, vysvetľovanie, rozhovor	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Učebnica	Učebnica, odkopírovaná časť z knihy Proces od Franza Kafku
Organizácia hodiny		
Úvod	Vysvetlenie podstaty a vplyvu expresionistickej literatúry	
Jadro	Čítanie časti diela Proces a jeho následná interpretácia	

Záver	Oboznámenie s projektom a organizačné pokyny k ďalšej práci (domáca úloha spočívajúca v prečítaní novely Premena)
Metodický postup	
Časový rámec	Podrobný popis činností
ÚVOD 14 min	<p>Učiteľ:</p> <p>Vysvetlí žiakom nadväznosť expresionizmu na naturalizmus a uvedie ich do spoločensko-politického kontextu.</p> <p>Po opise naturalizmu prichádza nepokoj človeka, ktorý je nešťastný z nepriehľadnosti doby, chce sa vytrhnúť z prostredia, kde sa len pracuje. Môžeme povedať, že človek je podupaný, nešťastný a kričí. Pre expresionistické diela je charakteristické, že sú výrazne subjektívne. Vznikali ako ostrá opozícia voči naturalizmu, ktorý pristupoval k objektívnej realite priam s vedeckou presnosťou a nestrannosťou...</p> <p>Učiteľ žiakom na prezentácii ukáže obraz od Edvarda Muncha: Výkrik, ktorý vzniká v tomto období a vystihuje ho. Spýta sa žiakov, či sa im obraz páči a aký z obrazu majú pocit a vedú spolu krátku diskusiu.</p>
JADRO 21 min	<p>Učiteľ:</p> <p>Vysvetľuje žiakom špecifické znaky expresionistickej literatúry: Expresionistické diela sa začínajú výrazne lyrizovať a autori zobrazujú prvotne to, čo sa deje v rozorvanom vnútri postavy, a nie historické podmienky. Pre expresionizmus je typická prehnaná obraznosť. Autori vo svojich dielach vytvárajú kontrastné postavy a nechávajú ich konať v nekaždodenných situáciách (napr. Nezvyčajná/výrazná smrť postavy)</p> <p>Následne učiteľ žiakom priblíži expresionistických autorov a ich najznámejšie diela s väčším zameraním na Franza Kafku.</p> <p>Učiteľ žiakom rozdá materiály s prekopírovanou časťou knihy Proces od Franza Kafku. Vyzve jedného zo žiakov, aby začal čítať.</p> <p>Po prečítaní ukážky sa učiteľ spytuje na pocity žiakov, ktoré majú z textu. Aké pocity po prečítaní textu u vás prevládajú? Pozitívne/negatívne? Prečo?</p> <p>Následne žiakov vyzve, aby si v tichosti samostatne vypracovali otázky pod textom zamerané na čitateľskú gramotnosť: napr. 1. Kto je rozprávačom príbehu? 2. Všimol</p>

	si si v ukážke kontrastnosť postáv? Ak áno, v čom spočívala? 3. Aký bol Jozef K. z ukážky od Franza Kafku? Stručne popíš túto postavu.
ZÁVER 10 min	Učiteľ: V závere hodiny zhrnie svoje interpretačné stanovisko a usmerní, prípadne opraví odpovede žiakov na predchádzajúce otázky. Znaky expresionizmu aplikuje do konkrétnych situácií z diela. Následne žiakom odprezentuje knihu Poviedky a z nej konkrétne dielo Premena a oboznámi ich s projektom, ktorý bude v nasledujúcom období prebiehať. Rozdá žiakom prekopírovanú časť s textom Premena, ktorý je dostatočne krátky na to, aby si ho stihli všetci do nasledujúcej hodiny prečítať a pod text si vypísať vlastné pocity a postrehy, prípadne pasáže, ktorým neporozumeli.

Vyučovacia hodina č. 2		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Avantgarda	
Téma	Expresionizmus – Franz Kafka	
Štandard	Obsahový Interpretácia prečítaného textu, orientácia v literatúre 1. polovice 20. storočia, čítanie s porozumením a čitateľská gramotnosť žiakov	Výkonový Žiak vie stručne priblížiť život a diela Franza Kafku, žiak vie opísať podstatu expresionistickej literatúry vo všeobecnosti.
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa s problematikou expresionizmu Franza Kafku stretol na predchádzajúcej hodine	
Medzipredmetové vzťahy	Umenie a kultúra	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj, multikulturálna výchova, mediálna výchova	
Rozvíjané kľúčové	Spôsobilosti sociálne a personálne	

kompetencie	Sociálne komunikačné kompetencie Spôsobilosť analyzovať text z hľadiska obsahového i formálneho Spôsobilosť k tvorivému mysleniu	
Organizačné formy	Skupinová práca, rozhovor	
Metódy	Interpretácia textu, film, prezentácia v PowerPointe, vysvetľovanie, rozhovor	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
	Prezentácia v PowerPointe, premietacia plocha, film	zošit
Organizácia hodiny		
Úvod	Rozhovor o dojmoch z diela Premena, interpretácia diela	
Jadro	Prezentácia o živote a dielach Franza Kafku, ukážka jeho kníh	
Záver	Prvá polovica filmu Premena + pokyny k výletu do Prahy	
Metodický postup		
Časový rámec	Podrobný popis činností	
ÚVOD 12 min	Učiteľ: Vyzve jedného zo žiakov, aby porozprával o diele Premena, aké má z neho pocity a či v ňom je možné interpretovať všetky znaky expresionistickej literatúry. Učiteľ vedie diskusiu a snaží sa žiakov doviest' ku kritickému mysleniu a schopnosti vysloviť názor na interpretáciu svojho spolužiaka/spolužiačky. (napr. Aj ty si myslíš, že Premena hlavného hrdinu na hmyz je znakom odcudzenia sa ostatným ľuďom?) Učiteľ získané výsledky zhrnie a vysloví svoj interpretačný pohľad. Následne žiakom formou PowerPoint prezentácie odprezentuje Kafkov život a tvorbu.	

JADRO	Učiteľ:	
25 min	Spustí žiakom film Premena, na ktorého natočenie bolo predlohou práve dielo Premena od Kafku. Vopred sa dohodne s vyučujúcim predmetu Umenie a kultúra, na tomto predmete film dopozerajú, keďže má vyše 1 hodiny.	
ZÁVER	Učiteľ:	
8 min	V závere hodiny žiakom upresní pokyny k výletu do Prahy, ktorý bude hlavnou súčasťou projektu. V jednom klobúku prinesie malé papieriky s jedným číslom od 1 do 5, ktorých žrebovanie rozčlení žiakov do skupín. Papierikov s číslom 1 bude 5 kusov, papierikov s číslom 2 bude taktiež 5 kusov atď., keďže žiakov je 25 a chcem vytvoriť 5-členné skupiny. Každý žiak si vyberie jeden papierik, čo určí jeho zaradenie buď do skupiny 1, 2, 3, 4 alebo 5. Toto náhodné zoskupenie nebude mať vplyv na trávenie spoločného voľného času na exkurzii v Prahe. Tam môžu žiaci tvoriť skupinky podľa osobných preferencií, aby nedošlo k nezhodám a neuvoľnenej atmosfére. Následne z každej skupinky vyzvem jedného žiaka, aby z druhého klobúka vyžreboval 1 aktivitu, resp. formu prezentácie svojho skupinového projektu. Foriem bude taktiež 5: 1. Video 2. Fotografie 3. Návrh obálky knihy 4. Prezentácia v PowerPointe 5. Reportáž. Ak si teda niekto vybral video, jeho úlohou bude po exkurzii v Prahe v časovom úseku 1 týždeň vytvoriť krátke video na tému: Franz Kafka. Či už to bude natočená dramatizácia diela Premena alebo natočené zábery z konkrétnych lokalít navštívených v Prahe, fantázii sa medze nekladú...	
Vyučovacia hodina – exkurzia		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Avantgarda	
Téma	Expresionizmus – Franz Kafka	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Žiak vie spracovať informácie, ktoré sú mu podávané a vyberať zaujímavé fakty.	Žiak si zapisuje informácie a zbiera si video-materiál alebo fotografický materiál potrebný na project.

Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa s problematikou expresionizmu Franza Kafku stretol na predchádzajúcich dvoch hodinách.	
Medzipredmetové vzťahy	Umenie a kultúra	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj, multikulturálna výchova, mediálna výchova	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Spôsobilosti sociálne a personálne Sociálne komunikačné kompetencie Spôsobilosť analyzovať text z hľadiska obsahového i formálneho Spôsobilosť k tvorivému mysleniu	
Organizačné formy	Výklad, rozhovor	
Metódy	vysvetľovanie, rozhovor	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
		Fotoaparát, videokamera, mobilný telefón, zápisník, písacie potreby
Organizácia hodiny		
Úvod	Počas cesty autobusom do Prahy žiakom učiteľ vysvetlí a upresní pokyny.	
Jadro	Exkurzia o živote Franza Kafku spojená s návštevou konkrétnych lokalít v Prahe týkajúcich sa jeho života a tvorby	
Záver	Zber materiál. a odchod domov. Upresnenie nejasností.	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD		
min		

JADRO min	<p>Na trojdňovej exkurzii budú prítomní dvaja učitelia. Spoločne s celou triedou pozostávajúcou z 25 žiakov navštívia nasledujúce lokality v Prahe:</p> <p>Prvý deň:</p> <p>Príchod do Prahy a návšteva</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mechanická točiaca sa hlava Franza Kafku na Národní třídě v Prahe 2. Miesto Kafkovho narodenia (Kafkove námestie), kde sa nachádza aj jeho pamätná plaketa + kaviareň Kafka <p>Druhý deň:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Dedina blízko Prahy, v ktorej Kafka žil do roku 1917, pokiaľ mu diagnostikovali tuberkulózu. Žiakom pripomeniem, že aj tieto miesta sú opisované v jeho knihách a slúžili mu ako inšpirácia pri tvorbe. 4. Jeho byt v Prahe, kde istý čas žil 5. Múzeum Franza Kafku, kde je vystavená väčšina prvých vydaní jeho diel, korešpondencia s jeho priateľkami, denníky, rukopisy, fotografie a kresby atď. 6 Knižnica Franza Kafku (dobový fond s tisíckami zväzkov a výtvarnými návrhmi zo súťaže na Pomník Franzovi Kafkovi) 6. židovský cintorín v Prahe v Strašniciach, kde je Kafka pochovaný <p>Táto exkurzia bude spojená aj s návštevou najznámejších pražských pamiatok, pričom počas celej exkurzie budú žiaci zbierať materiál. Po exkurzii majú skupinky 1 týždeň na to, aby materiál spracovali či už formou prezentácie, videa, fotografií, reportáže alebo titulnej strany knihy, podľa toho, čo si na predchádzajúcej hodine vyžrebovali.</p>
ZÁVER min	<p>Učiteľ: Zhodnotenie</p>

Vyučovacia hodina č. 3		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Avantgarda	
Téma	Expresionizmus – Franz Kafka	
Štandard	Obsahový	Výkonový
	Prezentačné zručnosti	žiak vie tvorivo a originálne prezentovať nadobudnutý materiál z exkurzie
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa s problematikou expresionizmu Franza Kafku stretol na predchádzajúcich dvoch hodinách a exkurzii v Prahe	
Medzipredmetové vzťahy	Umenie a kultúra	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj, multikulturálna výchova, mediálna výchova	
Rozvíjané kľúčové kompetencie	Spôsobilosti sociálne a personálne Sociálne komunikačné kompetencie Spôsobilosť analyzovať text z hľadiska obsahového i formálneho Spôsobilosť k tvorivému mysleniu	
Organizačné formy	Skupinová práca	
Metódy	prezentácia	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
		(vypracovaný projekt): Fotografie, video, kresba
Organizácia hodiny		
Úvod	Zhrnutie exkurzie	

Jadro	Prezentácia 2 žiackych projektov	
Záver	Slovné hodnotenie	
Metodický postup		
Časový rámec	Podrobný popis činností	
ÚVOD 7min	Učiteľ: Zhrnie exkurziu v Prahe a so žiakmi vedie krátku diskusiu o tom, či sa im výlet páčil a čo si z neho odniesli, či ich Kafkov život zaujal a či si plánujú prečítať aj jeho ostatné diela.	
JADRO 32min	Prvé dve skupinky odprezentujú svoje projekty.	
ZÁVER 6 min	Učiteľ: Slovne ohodnotí obidve skupinky a práce sa zverejnia v školskom časopise, na nástenke alebo v školskej televízii podľa formy spracovania projektu.	
Vyučovacia hodina č. 4		
Predmet	Slovenský jazyk a literatúra	
Tematický celok	Avantgarda	
Téma	Expresionizmus – Franz Kafka	
Štandard	Obsahový Prezentačné zručnosti	Výkonový Žiak vie tvorivo a originálne prezentovať nadobudnutý materiál z exkurzie
Vstupné vedomosti žiaka	Žiak sa s problematikou expresionizmu Franza Kafku stretol na predchádzajúcich dvoch hodinách a exkurzii v Prahe	
Medzipredmetové vzťahy	Umenie a kultúra	
Prierezové témy	Osobnostný a sociálny rozvoj, multikulturálna výchova, mediálna výchova	

Rozvíjané kľúčové kompetencie	Spôsobilosti sociálne a personálne Sociálne komunikačné kompetencie Spôsobilosť analyzovať text z hľadiska obsahového i formálneho Spôsobilosť k tvorivému mysleniu	
Organizačné formy	Skupinová práca	
Metódy	prezentácia	
Pomôcky	pre učiteľa	pre žiaka
		(vypracovaný projekt): Fotografie, video, kresba
Organizácia hodiny		
Úvod		
Jadro	Prezentácia 3 žiackych projektov	
Záver	Slovné hodnotenie + rozdanie knižných ocenení	
Metodický postup		
Časový rámeč	Podrobný popis činností	
ÚVOD		
min		
JADRO	Posledné 3 skupinky odprezentujú svoje projekty.	
35min		
ZÁVER	Učiteľ:	
10 min	Slovné ohodnotí skupinky a práce sa zverejnia v školskom časopise, na nástenke alebo v školskej televízii podľa formy spracovania projektu. Následne rozdá knižné ocenenia najlepšej skupinke, ktorá sa určí hlasovaním. Každý žiak má jeden hlas, učiteľ má dva hlasy. Ocenenie bude v podobe knihy Listy Milene alebo knihy Poviedky.	

4 DRAMATICKÁ VÝCHOVA AKO PROJEKT

4.1 Dramatická výchova

Hoci je dramatická výchova stará a overená metóda, naše obdobie ju znova objavilo, oprášilo a prispôsobilo súčasným podmienkam. Eva Machková hovorí, že dramatická výchova je „súhrn cvičení (prípravných a rozvíjajúcich osobnosť i techniku), metód (dialogizácia rozprávania, literárna, výtvarná i hudobná tvorivosť), ktoré smerujú dovnútra kolektívu i jednotlivca. Jedine ona dáva možnosť rozvíjať osobnosť dieťaťa ako celok, osvojovať si prakticky a modelovo sociálne role, prostriedky komunikácie, modely medziľudskej interakcie, skupinovú dynamiku“ (Machková, 1980, s. 9). Dramatická výchova pomocou dramatických hier pomáha deťom objaviť a spoznať okolitý svet i seba samého. Hlavným prostriedkom dramatickej výchovy je dramatická hra. Vytvára fiktívne situácie – ako zo života – a ich riešenie v hre umožňuje deťom sebaopoznanie a definovanie vzťahov k ostatným. Hravosť je najzákladnejšou vlastnosťou dieťaťa. Hra spolu s učením a prácou je základnou formou ľudskej činnosti. Rozvíja ľudské funkcie, prejaví sa v nej aktívny vzťah subjektu k okoliu. Jej dôležité miesto v živote dieťaťa (a človeka vôbec) vyplýva z toho, že z hľadiska ontogenézy vystupuje ako prvá forma činnosti. Predchádza učenie, v nej a prostredníctvom nej sa dieťa mimovoľne učí. Dramatické hry môžeme charakterizovať ako tvorivé hry s pravidlami. Správne uplatňovaná a chápaná dramatická výchova je užitočnou pomocníčkou pre učiteľa a vychovávateľa. Jej najväčšou výhodou je to, že ju môžeme uplatňovať a využívať pri rôznych činnostiach a v každej fáze nášho pôsobenia na dieťa. Pomocou nej môžeme upokojiť alebo aktivizovať deti, prináša do literárnej výchovy hodnoty paraartistických činností. Pomocou hry a zábavy môžeme prebudiť ich záujem o slovesné umenie. V. Obert (1998, s. 29) vidí využitie dramatickej výchovy pri práci s deťmi v troch rovinách:

- a) hranie roly (role play),
- b) dramatická improvizácia (dramatizácia),
- c) využívanie dramatických hier a cvičení.

Hranie roly považuje za optimálnu techniku pri prijímaní literárnych textov. Spočíva vo vciťovaní sa do nejakej postavy bez jej reprodukcie v autorskom chápaní. Aj pri uplatňovaní tejto techniky musí mať učiteľ jasne premyslený cieľ. Vstupovanie do roly istého typu naznačuje on, pričom sa môže odvolať na tri významové úrovne hraných faktov: na úroveň, ktorá vyplýva z konkrétnej roly; na úroveň, ktorá znázorňuje všeobecne známe situácie; na úroveň,

ktorá postaví do centra pozornosti osobné pocity a poznatky na danú tému. Dramatická improvizácia je výraznejšie založená na literárnej predlohe. Nerovná sa dialogizácii textu. Ak chceme, aby si deti v priebehu práce s textom osvojovali roly, dramatizácia má byť založená na voľnej improvizácii. Ide tu vlastne o premenenie slovných znakov na znaky akčné a vizuálne. Od spontánnej detskej hry sa líši tým, že je didakticky riadená. Pre dieťa je hra najprirodzenejšou činnosťou, neodmysliteľnou súčasťou detského sveta, životnou potrebou, ktorá ho odlišuje od sveta dospelých a zároveň ho s ním spája. Je najlepším a najvýznamnejším výchovným prostriedkom. Hra prináša radosť, zábavu, prostredníctvom nej dieťa získava a zdokonaľuje si zručnosti, precvičuje si pamäť, cibrí myslenie. Hra je teda nielen zábavou, ale aj zdrojom vzdelávania a získavania nových poznatkov. Pri hre dieťa vstupuje do kontaktov s inými deťmi, získava prvé sociálne skúsenosti, učí sa kooperovať, dodržiavať pravidlá, plniť úlohy, presadzovať sa i podriaďovať osobné záujmy záujmom kolektívu. Hra má význam pre aj pre telesný a citový vývin dieťaťa, vplýva na estetické cítenie a tvorivé myslenie. Ako učebná i motivačná metóda nachádza svoje uplatnenie aj počas školskej dochádzky, ale v predčitateľskom veku je jej pôsobenie zvlášť účinné. Zaužívaný je i pojem didaktická hra, ktorej cieľom je poskytnúť deťom určité vedomosti. Didaktická hra umožňuje dieťaťu prirodzenú aktivitu, je významnou motivačnou metódou, je vhodným prostriedkom na zblížovanie učiteľa a dieťaťa. Dobrý pedagóg nevychováva len učením, ale pozná detské myslenie, záujmy, schopnosti a tieto postupne tvorivo rozvíja. V živote detí musí zaujímať vážna, zodpovedná a pracovná hra významné miesto. V hre ide o činnosť, v ktorej sa rozvíja celá osobnosť dieťaťa, predovšetkým však rozumové schopnosti, zručnosti, návyky, ale i oblasť sociálneho vývoja a základných charakterových črt, citového prežívania a formovania. Aby mohla didaktická hra splniť svoje funkcie, musí byť vopred dobre premyslená a pripravená, musí sledovať určený cieľ. Pri hodnotení zamerania a prípravy hry je potrebné ciele rozdeliť do dvoch oblastí, a to na výchovný cieľ a vzdelávací cieľ. Výchovný cieľ je determinovaný zložkami výchovy, vzdelávací zas udáva náučný, poznávací obsah hry. Okrem týchto cieľov mala by hra tiež ovplyvňovať slovnú zásobu a spôsobu dorozumievania sa detí. Plní preto i komunikačnú funkciu.

Hranie, predvádzanie roly možno využiť v rozličných momentoch práce s textom. Táto technika je vhodná pri oboznámení sa s textom (vtedy má za cieľ zvýšiť záujem detí o vlastnú interpretáciu a emocionálne prehlbenie obsahu textu), v priebehu práce s literatúrou i v záverečnej fáze. Role-play poskytuje okrem toho priestor na komunikáciu, rozvoj rečovej a jazykovej kompetencie detí. Dramatická výchova prináša do práce s literárnym textom hodnoty paraartistických činností. Dieťa si takto ľahšie a účinnejšie osvojuje určité obsahy.

Dramatická metóda využíva hru a zábavu, prebúdzá záujem o slovesné umenie. Ďalší typ dramatických improvizácií je výraznejšie založený na literárnej predlohe. Je to vlastne to, čo rozumieme pod pojmom dramatizácia. Literatúra prináša množstvo tém, situácií, rolí, námetov a motívov, ktoré ponúkajú cestu k všeobecnejšiemu chápaniu okolitého sveta. O dobrej a zmysluplnej dramatizácii nemožno hovoriť tam, kde učiteľ len medzi deti rozdelí dialógy. Takýto spôsob je vlastne len reprodukciou textu. Tvorivá dramatika má byť spontánna, činostná a skúsenostná. Ak sa má stať voľnou improvizáciou na určitý námet, musia si deti v priebehu práce na nej osvojovať roly, riešiť situácie, nadväzovať vzťahy. Dospelí si neraz myslia, že na zvládnutie takýchto situácií deti potrebujú barličky v podobe rekvizít, kulís, kostýmov a ďalších pomôcok. Nie je to tak. Deti, najmä tie menšie, sa dokážu hrať, predstavovať si, zapojiť fantáziu, jednoducho hrať sa na „akože“.

4.2 Dramatická výchova a rozprávka

Najvýraznejšie môžeme dramatickú výchovu využiť pri rozprávkach. Rozprávka tvorí v literatúre takú oblasť, ktorá je každému dieťaťu blízka. Deti rozprávky rady počúvajú, rady ich vymýšľajú alebo ich aj prerozprávajú. Práca s rozprávkami má veľký prínos aj vo výchovnej oblasti: vedome rozvíja empatickú schopnosť, učí rozoznať dobro od zla, rozvíja fantáziu. Ako väčšina epickej tvorby obsahuje dej, veľa zaujímavých kontrastne vykreslených postáv, ktoré riešia problémy, dostanú sa do zaujímavých situácií. To všetko je vlastne aj cieľom literárnej výchovy.

Ľudové rozprávky charakterizuje predovšetkým rozprávkovosť a fantastickosť. Zakladajú sa na vymyslenom príbehu a neviažu sa ku konkrétnemu priestoru a času. Ich špecifickými znakmi sú:

- v centre stojí hlavná postava, ktorá aby dosiahla svoj cieľ, musí zdolať prekážky;
- vystupujú v nich ľudia, tvory, predmety s nadprirodzenými vlastnosťami (silami);
- postavy sa jednoznačne dajú členiť na kladné a záporné;
- ich kompozícia je uzavretá, vyznačujú sa ustálenosťou;
- je v nich zastúpená ľudová symbolika a prvky z mytológie;
- majú ustálené formuly na začiatku (Kde bolo, tam bolo...) a aj na konci (Zazvonil zvonec a rozprávky je koniec).

Všetky tieto prvky sú detskému príjemcovi blízke a sympatické, či už sú to postavy, uzavretosť deja, boj dobra so zlom, víťazstvo kladných postáv. Aj ustálené formuly konvenujú túžbe dieťaťa po opakovaní a po prirodzenom rytme. Tradičná (klasická, ľudová) roz-

právka predstavuje pevný systém, ktorý dieťaťu prostredníctvom rozprávača umožňuje bezpečný vstup a následný výstup zo sveta fikcie. Frazeologické, už vyššie uvedené ustálené formuly hneď v úvode naznačujú, že to, čo sa bude v rozprávke diať, je vymyslené, neskutočné, a teda bezpečné. Záverečnou vetou (Na konci bol zvonec a rozprávky je koniec) rozprávač obrazne ukončí rozprávku, hranica medzi svetom skutočnosti a fikcie (ale aj fantázie) je pre dieťa presne stanovená, jasná a jednoznačná. Zvuk zvonca si vie vybaviť a asociuje v jeho mysli aj akustický signál konca.

V literárno-didaktických súvislostiach vystupuje dramatická metóda najčastejšie v dvojakej podobe; ako didaktická metóda (vtedy funguje v priamej súvislosti s výchovno-vzdelávacím programom) alebo ako samostatná psycho-pedagogická metóda rozvoja osobnosti (nielen dieťaťa). Dramatika sa často významovo spája s dramatickými hrami, zábavami. Dramatické formy činnosti sú takto vnímané ako zábavné činnosti, základom ktorých je spontánnosť, obrazotvornosť, fantázia a hra. Pri dramatických aktivitách je však potrebné dodržiavať stanovené pravidlá, ktoré pozná rovnako učiteľ i žiaci. Dramatika ako didaktická kategória využíva všetky prirodzené dispozície a poznatky dieťaťa a je ucelenou kombináciou spontánnych a usmerňovaných aktivít. Jej podstata spočíva vo vytváraní situácií, v ktorých majú žiaci možnosť identifikovať sa s inými osobami a vecami, zahrať úlohu určitej postavy a vcítiť sa do postavenia (bytia, existencie) niekoho iného. Na hodinách literatúry sa v tomto prípade žiaci neučia texty naspamäť, ale improvizujú podľa osnovy literárnych textov. V súvislosti s rozlišovaním dramatiky a divadla (divadelného prejavu) teoretici tvrdia, že divadlo je formou komunikácie medzi hercom a divákom, dramatika slúži v prospech skúsenosti a pre vnútorné obohatenie účastníkov. Okrem toho divadlo si vyžaduje individuálne majstrovstvo niekoľkých vybraných jednotlivcov a dramatika poskytuje priestor všetkým zúčastneným. Vo vyučovaní literatúry považujeme za najoptimálnejšiu techniku „hrania rolí“, ktorá spočíva vo vcitovaní sa do postavy bez jej reprodukcie v autorskom zmysle (Obert, 1998).

Školské divadelné hry boli už v stredoveku veľmi populárne. Komenský vyzdvihol ich význam vo svojich dielach a sám napísal dve školské hry. Divadelným nacvičovaním učebnej látky spríjemňoval prácu žiakov a prebúdzať v nich aktivitu. O svojich skúsenostiach písal nasledovne: „... ľudský život sa musí prežiť rozhovormi a skutkami; a tak mládež týmto spôsobom krátkou cestou a príjemne, príkladmi a napodobňovaním vedú k tomu, aby navykala pozorovať rozmanitosť vecí, odpovedať na rozličné otázky bez prípravy, slušne sa pohybovať, ovládať prirodzenú tvár, ruky a celé telo, striedať a meniť hlas, slovom čestne hrať akúkoľvek úlohu a pritom všetkom zbaviť sa detskej ostýchavosti a počínať si nenútené“

(Komenský, 1959, s. 22). Problematiku Brány jazykov spracoval v ôsmich hrách, ktoré spolu tvoria spis Škola hrou. Z hľadiska dnešného chápania dramatickej výchovy je zaujímavý aj obsah jednotlivých hier. Zaoberá sa v nich prírodou, človekom, rodinným životom a pod. V súčasnosti to, čo Komenský prisudzoval školským hrám, platí pre dramatickú výchovu.

4.3 Projektové vyučovanie, rozprávka, dramatická výchova

Aktuálne sa v rámci inovatívnych metód vo vyučovaní dôraz kladie i na projektové vyučovanie. Práve tento spôsob vyučovania má veľké možnosti i v súvislosti s dramatickou výchovou. Projektové vyučovanie má významné postavenie medzi modernými koncepciami vyučovacieho procesu. Takýto spôsob výučby je veľmi úzko spätý, resp. sa prelína s problémovým a kooperatívnym vyučovaním. Niektorí odborníci hovoria o projektovom vyučovaní, iní o projektovej metóde, vo všeobecnosti ide o „vyučovaciu metódu, pri ktorej sú žiaci vedení k riešeniu komplexných problémov a získavajú skúsenosti praktickou činnosťou a experimentovaním“ (Turek, 2005, s. 156). Z tejto definície vyplýva, že oproti klasickému výkladu a pasívnemu prijímaniu vedomostí, pri projektovom vyučovaní ide čiastočne aj o problémové vyučovanie, zároveň je takéto učenie prepojené so životom, žiaci sú aktívni, učia sa na základe vlastných zážitkov.

Sumarizujeme, že medzi základné princípy projektového vyučovania patria:

- žiaci majú mať vplyv na výber témy,
- projekt má súvisieť so skúsenosťami žiakov, ktoré získali mimo školy, na základe vlastných zážitkov. Má byť prepojením školy so životom,
- žiaci majú byť vnútorne motivovaní, pracovať na základe vlastného záujmu,
- interdisciplinárnosť – téma má obsiahnuť viacero učebných predmetov, poskytnúť komplexný pohľad na svet,
- kooperatívne vyučovanie – žiaci majú pracovať v skupinách,
- projekt má viesť ku konkrétnym výsledkom – produktom (napr. písomný referát, časopis, nástenné noviny, video, model, výstava, dramatizácia), na základe ktorých si žiaci osvoja príslušné vedomosti a zručnosti. (Turek, 2005, s. 156)

Brestenská a kol. (2010, s. 119) upozorňujú, že na to, aby bol školský projekt skutočne projektom, musí mať nasledovné znaky: samoorganizovanosť (žiaci si sami v skupine prácu plánujú a organizujú), zodpovednosť (žiaci sú zodpovední za svoj projekt, teda aj za svoje vzdelávanie, čím si posilňujú sebavedomie), orientácia na cieľ – zameranie sa na výsledok, orientácia na produkt (konkrétny, hmatateľný výsledok ľudskej činnosti, ktorý sa na záver

hodnotí), medzipredmetovosť (prepojenie na realitu, viaceré predmety – vyžaduje skúsenosti z rôznych oblastí), dôraz na praktickú činnosť (učenie sa vlastnou aktivitou), orientácia na záujmy zúčastnených (motivácia je základom – žiaci musia prijať projekt za svoj), situačný aspekt (projekt často vyplýva z určitých okolností a realizuje sa vzhľadom na okolnosti), sociálne učenie sa (veľa sociálnych interakcií medzi žiakmi a učiteľom, medzi žiakmi navzájom počas priebehu celého projektu).

Nasledujúci príklad projektového vyučovania je projekt s možným realizovaním v piatom ročníku základnej školy (v rámci hodín slovenského jazyka a literatúry, resp. v mimoškolskom čase a priestore). Názov projektu je Sol' nad zlato a príslušnou vzdelávacou oblasťou je Jazyk a komunikácia; spôsobilosti, ktoré sa ním rozvíjajú, sú nasledovné: osobné, sociálne a občianske spôsobilosti; spôsobilosť riešiť problémy a spôsobilosti sociálne a personálne. Podľa cieľa pôjde o projekt problémový, podľa počtu riešiteľov projekt skupinový, podľa časovej dĺžky krátkodobý a organizačne realizovaný v rámci jedného predmetu – jednej triedy – jedného učiteľa. Výstupom projektu bude dramatizácia rozprávky a bude ho možné realizovať počas štyroch vyučovacích jednotiek (blokov); samozrejme, učiteľ môže variovať dĺžku i obsah projektu.

Celok je zložený zo štyroch blokov, podľa časových dispozícií možno niektoré z nich realizovať samostatne. Okrem prvého bloku, ktorého súčasťou je zoznámenie žiakov s textom rozprávky, všetky ostatné bloky predpokladajú jej predbežnú znalosť. Prvá vyučovacia jednotka trvá dve klasické vyučovacie hodiny (90 minút), pretože jej súčasťou je prečítanie (vypočutie) rozprávky Sol' nad zlato. Budeme pracovať s textom rozprávky, ktorý je zverejnený v elektronickej knižnici slovenskej literatúry pripravovanej denníkom SME a Ústavom slovenskej literatúry.¹

1. blok

V úvodnej časti prvého celku vysvetlí učiteľ žiakom, že predmetom ich spoločnej činnosti v tomto projekte bude práca s rozprávkou Sol' nad zlato. Na rozohratie a uvedenie do témy je zaradená úvodná hra s pravidlami, ktorú pomenujeme *Kráľ má zničené nervy*.

¹ http://zlatyfond.sme.sk/dielo/389/Dobsinsky_Prostonarodne-slovenske-povesti-Treti-zvazok/1; projekt pôvodne odznel na online konferencii Tvorivosť v škole – škola tvorivosti 3 (28. – 29. 9. 2015, Prešovská univerzita v Prešove).

Učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry:

Kráľ má zničené nervy. Dvorania a dvorné dámy sú preto veľmi pokojní, sú v jeho prítomnosti potichu, aby ho nerušili. Sedia na svojom mieste a vykonávajú nejakú tichú činnosť (hrajú šach, čítajú si, vyšívajú...). Uprostred miestnosti stojí kráľ (jeden zo žiakov) a keď tleskne a zavolá „kráľ nie je doma“, všetci vyskočia, behajú sem a tam, sú hluční – až kým kráľ zas nezatlieska a nezvolá „kráľ je zas doma“. V tom okamihu musia všetci stíchnuť a venujú s pokojnej činnosti.

- Učiteľ si so žiakmi sadne do kruhu. Položí im otázku vzťahujúcu sa k predchádzajúcej hre: Prečo môže mať kráľ zničené nervy, z akých dôvodov môže vyžadovať ticho a pokoj? Učiteľ rešpektuje všetky žiacke odpovede ako možné. Na záver zhrnie, že kráľ chcel mať pokoj z rôznych dôvodov, ale v poslednej dobe ho najviac trápi otázka, kto bude jeho nástupcom.
- Zmyslom tohto rozhovoru bude prepojenie medzi úvodnou hrou a príbehom, ktorý bude nasledovať.
- Žiaci si tiež uvedomia, že ľudské správanie môže mať rôzne motivácie.

Ďalšou dramatickou aktivitou je činnosť – *Hra na radcov*

V tejto časti vyučovacej jednotky sa žiaci stanú kráľovskými radcami a učiteľ vstúpi do roly kráľa.

Diskusia začne v tom momente, keď si kráľ sadne na stoličku do kruhu a osloví svojich radcov. Zdôverí sa im, že sa trápi nad otázkou, koho zvolí za svojho nástupcu. Nežiada od nich konkrétne mená, ale chce, aby mu poradili, aké vlastnosti by mal mať panovník. O každom návrhu sa diskutuje (v čom je konkrétna vlastnosť dobrá, ako sa prejavuje vo vládnutí...) a tá schopnosť alebo vlastnosť, s ktorou súhlasí väčšina, sa zapíše na tabuľu, aby to mali žiaci pred očami.

Na záver kráľ radcom poďakuje za pomoc a povie, že to všetko bude brať do úvahy, keď bude vyberať svojho nástupcu. Diskusia v rolách dáva deťom príležitosť zamyslieť sa nad vlastnosťami, ktoré by mal mať človek stojaci na čele štátu a vlastne každý človek, ktorý je v nadriadenom postavení voči iným ľuďom. Rola radcov môže prehĺbovať pocit vlastnej hodnoty a dôležitosti a môže posilniť ich zaangažovanosť do hry.

V ďalšej časti učiteľ rozdelí žiakov do menších skupín (3 – 5 členné skupiny). Každá skupina dostane vlastné zadanie – problémovú situáciu. Ich úlohou bude dvakrát túto situáciu krátko rozohrať a predviesť ostatným:

Ako by problém riešil dobrý kráľ?

Ako by sa v rovnakej situácii správal zlý kráľ?

Žiaci dostanú desať minút na prípravu, potom si scénky predvedú. Nasledovať by mala krátka reflexia, ako sa ktorý kráľ zachoval, čo v jeho správaní bolo dobré a čo zlé. Každá skupinka potom zahrá len jeden výjav, a to buď z hľadiska dobrého, alebo zlého kráľa. V tomto prípade stačí na prípravu cca 5 minút.

Príklady možných námetov:

- ◆ Krajinu postihne neúroda. Poddaní prichádzajú za kráľom s prosbou o odpustenie daní. Kráľ ich vypočuje?
- ◆ Bol chytený zlodej, ktorý roky okrádal poverených. Nazhromaždil si veľké bohatstvo, ktoré ponúka kráľovi ako výmenu za prepustenie. Čo urobí kráľ?
- ◆ Krajina vedie roky vojnu so susedným kráľovstvom o sporné územie. Susedný kráľ ponúka prímerie a rozdelenie územia na presné polovice. Prijme kráľ jeho návrh?
- ◆ Ako sa zachová kráľ, keď nový mladý sluha vyleje víno? (rozbije pohár, vázu...)
- ◆ V dôsledku sucha vyschli studne a niet vody. Čo poradí kráľ poddanému ľudu?

V záverečnej časti prvého bloku učiteľ prečíta text rozprávky Sol' nad zlato. Počúvanie rozprávky môže uviesť krátkym vstupom: „Prečítam vám príbeh o kráľovi, ktorý si tiež vyberal, kto po ňom zasadne na trón. Ale nebol taký múdry, aby zvažoval vlastnosti svojho nástupcu. Čo bolo pre neho rozhodujúce, vám povie rozprávka.“

2. blok

Podstatou druhého bloku bude hra s pravidlami *Kráľ a jeho sprievod*. Učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry: Učiteľ predstavuje kráľa. Kráľ pokojne kráča miestnosťou a deti (dvorania) ho nasledujú v malom odstupe zoradení v zástupe. Vždy, keď sa kráľ otočí, musia zaujať predpísanú polohu a tým vzdať kráľovi česť. Musia napr. urobiť drep, sadnúť si do tureckého sedu a pod. Podobu pozdravu môže učiteľ vymyslieť spolu s deťmi. Kto je najpomalší, musí sa zaradiť na koniec sprievodu. Hra je určená na rozohratie detí a tiež ako

úvod k nasledujúcej téme. Záverečné zoradenie detí môže byť pomôckou pri rozdeľovaní úloh na kráľovskom dvore – v takto určenom poradí si môžu hráči vyberať svoje postavy.

Učiteľ povie žiakom, že sa teraz vrátia k rozprávke Sol' nad zlato a pripomenú si jej kľúčovú scénu – situáciu, kedy si kráľ zavolať svoje tri dcéry a vyzval ich, aby mu povedali, ako ho ktorá ľúbi. Do čela priestoru dá stoličku a so žiakmi sa dohodne, že keď si sadne na tento trón, stave sa kráľom, keď z neho vstane, stane sa opäť učiteľom. Vyzve žiakov, aby vstúpili do rolí postáv, ktoré sa v tom čase nachádzali v sieni. Žiaci si úlohy môžu zvoliť sami alebo vylosovať z vopred pripravených lístkov. V tomto prípade je dobré mať dve sady lístkov, jednu pre dievčatá (Maruška, staršie sestry, komorná, dvorné dámy, pestúnka...) a druhú pre chlapcov (radca, kuchár, členovia stráže, dvorania...). Deti sa jedno po druhom krátko predstavia (napr. Som najstaršia dcéra, som kuchár atď.). Žiaci zaujmú svoje miesta okolo trónu. Učiteľ obíde žiakov a položí im doplňujúce otázky, pomocou ktorých sa budú bližšie charakterizovať, vrátane vzťahu ku kráľovskej rodine. Napr. „Ako dlho pracujete pre kráľa? Ako vychádzate s kráľom? Cítite sa dostatočne ohodnotený? Čo robíte, aby bol kráľ spokojný? Ako sa k vám správajú princezné? Máte tu priateľa, ktorému môžete dôverovať?“

Hromadná scéna ožíva vo chvíli, keď si kráľ sadne na trón a osloví svoje dcéry. Môže používať vlastné slová alebo text z rozprávky.

- Oslovuje všetky tri dcéry, tie mu vlastnými slovami odpovedajú
- Po odpovedi Marušky kráľ – učiteľ opustí trón a celý obraz nechá znehybnieť – povie stop (signálom môže byť aj zvuk triangu, prípadne iný dohovorený signál). Cieľom je prežiť na vlastnej koži kľúčovú situáciu rozprávky, vcítiť sa do postáv.
- Mimo úlohy učiteľ inštruuje hráčov, že keď znova zaznie signál, obraz ožije. Maruška prejde sálou, pohľadom sa s každým rozlúči a pri každom sa na chvíľku zastaví a on by mal nahlas povedať, čo si myslí o kráľovej otázke, o odpovedi dcér atď. Keď Maruška dokončí svoju cestu, na druhej strane miestnosti sa stretne s učiteľom, ktorý sa prehodením šatky na hlavu stane babičkou. Opýta sa Marušky, čo sa jej stalo, prečo je smutná a poskytne jej útočisko.
- Opäť sa premení na kráľa, vráti sa na trón a vyžaduje od svojich dvoranov, aby mu povedali, ako ho majú radi. Každý z dvoranov by si mal vymyslieť vlastné prirovnanie.
- Kráľ na ich odpovede reaguje, obracia sa aj na svoje dve staršie dcéry, či sa im zdá konkrétne prirovnanie vhodné. Pokiaľ nie je spokojný, môže i pohroziť, že vyženie dvorana zo svojho kráľovského dvora alebo zbaviť ho šľachtického titulu.

Všetci opustia svoje úlohy a sadnú si do kruhu. Učiteľ kladie žiakom otázky týkajúce sa toho, čo práve zažili.

Obsahom záverečnej časti druhého bloku bude diskusia na tému: *Podľa čoho sa pozná láska*

Všetci opustia svoje úlohy, sadnú si do kruhu. Učiteľ kladie žiakom otázky týkajúce sa toho, čo práve zažili.

- Mysleli dvorania svoje lichôtky úprimne?
- Aké prirovnania hľadali a prečo?
- Mal niekto odvahu povedať niečo menej lichotivé?
- Dá sa skutočná láska poznať podľa slov?
- Podľa čoho ju skôr poznáme?
- Kedy Maruška v rozprávke preukázala svoju lásku k otcovi?
- Čím ju preukázala?
- Ako ju prejavili jej sestry?
- Ako by sa mohol kráľ presvedčiť o tom, ktorá z jeho dcér myslí svoje slová naozaj úprimne?

3. blok

V úvodnej časti tretieho bloku učiteľ vysvetlí žiakom podstatu hry *Hostina*.

- a) Žiaci chodia po triede. Na dohovorený signál vytvoria podľa učiteľovho zadania skupinky, na ďalší signál sa rozídu a pri novom signáli opäť vytvoria skupinku. Zadanie vytvárania skupín je veľmi všeobecné, je potrebné rýchle dohovorenie sa medzi žiakmi. Príklady: najobľúbenejšia farba, zviera, ročné obdobie, rozprávka, šport, ovocie... Posledným zadaním bude vytvoriť skupinky podľa obľúbených jedál.
- b) Žiaci si sadnú do kruhu tak, aby sa zástupcovia obľúbených jedál striedali. V kruhu je vždy o jednu stoličku menej ako hráčov. Ten, komu stolička nevystala, stojí uprostred kruhu a hovorí názvy jedál. Ak povie jedlo, ktoré v kruhu nie je zastúpené, nikto sa nesmie pohnúť. Pri vyslovení názvu jedla, ktoré je prítomné, si jeho predstavitelia musia vymeniť miesta. Ak sa povie „hostina“, musia si všetci vymeniť miesta. Hráč uprostred sa snaží obsadiť jedno z uvoľnených miest. Keď sa mu to podarí, do stredu kruhu ide žiak bez voľnej stoličky.

Učiteľ vyzve žiakov, aby povedali ďalšie svoje obľúbené jedlá – v prvom kole slané, v druhom sladké.

Jadrom tohto bloku bude aktivita *Neslaný jedálny lístok pre kráľa*. Učiteľ rozdelí žiakov do 3 – 5 členných skupín (budú z nich kuchári v zámočkej kuchyni). Učiteľ v úlohe kráľa im dá za úlohu vypracovať jedálny lístok na celý deň, v ktorom budú jedlá, ktoré netreba soliť. Žiaci majú 5 – 10 minút na prípravu a následne prečítajú jedálne lístky. Učiteľ – kráľ prejavuje nadšenie nad výberom jedál, postupne, ako sa jedlá opakujú, jeho postoj je vlažnejší. Žiaci zostávajú v skupinkách, teraz budú hosťami na slávnosti. Dohovoria sa, aké jedlo budú jesť a predvedú to ako hádanku pre ostatných (obdoba hry „na remeselníkov“). Skupinky budú jedenie jedla predvádzať súčasne, učiteľ vedie aktivitu: Predstavte si, že takéto jedlá jete stále, každý deň

- Žiaci si zahrajú premenu svojich reakcií na sladké jedlo

Návrat Marušky so soľou

Žiaci:

- Zostávajú v svojich úlohách hostí

Učiteľ:

Privíta Marušku so soľničkou (môže použiť improvizáciu alebo text rozprávky)

Učiteľ:

- V záverečnej časti tohto bloku učiteľ riadi diskusiu v kruhu: Obyčajné veci pre život
- Kto z vás si myslí, že by sa v živote zaobišiel bez soli?
- Čo je ešte pre život nevyhnutné a zdanlivo rovnako bezvýznamné ako soľ?
- Mohla Maruška použiť aj iné prirovnanie? Aké?
- Ako spoznáme, čo sú pravé hodnoty?

Zmyslom rozhovoru je začať vnímať soľ z rozprávky ako metaforu vecí, ktoré berieme ako samozrejmosť a ich dočasná strata nám pomôže uvedomiť si ich význam.

4. blok

Učiteľ oboznámi žiakov s náplňou ostatnej hodiny; bude ňou príprava dramatizácie rozprávky *Soľ nad zlato*. Predchádzajúce vyučovacie hodiny tvorili východisko k interpretácii rozprávky, žiaci sa prostredníctvom hrania rolí dokázali vcítiť do konania jednotlivých hrdinov rozprávky. Pretože výstupom projektu je dramatizácia rozprávky, rozdelenie úloh má kľúčovú

úlohu pri úspešnosti projektu. Rozhodujúce slovo tu má učiteľ, ale i kolektív žiakov má možnosť vysloviť sa k obsadeniu jednotlivých úloh. K dispozícii máme skrátenú a zjednodušenú verziu rozprávky. Žiaci sa nemusia naučiť doslova jednotlivé výstupy, cieľom je vcítenie sa do úlohy. Učiteľ rozdelí úlohy: rozprávač, kráľ, Maruška, 1. dcéra, 2. dcéra, starinka. Žiaci sa učia svoje texty podľa scenára. Ďalšia skupina žiakov bude vytvárať kulisy, kostýmy a chystať rekvizity. Výstupom nebude dramatizácia v divadelnom zmysle slova, preto kostýmy ani rekvizity nemusia byť dokonalé, pôjde len o symbolické naznačenie. Učiteľ je režisérom dramatizácie, dáva pokyny, má svojich dvoch asistentov; jedného pre nácvik dramatizácie, druhého na výrobu kostýmov a kulís. Ako finále projektu žiaci predvedú dramatizáciu rozprávky v školskom klube pre mladších spolužiakov (prípadne počas zápisu detí do prvého ročníka).

ZÁVER

Moderné inovačné didaktické teórie a koncepcie sústreďujú pozornosť nielen k metodologickej kompetencii vyučujúceho, ale kladú dôraz aj na aktívnu spoluúčasť žiakov. Svet sa nám pred očami mení, ale škola ako inštitúcia reaguje na tieto zmeny pomaly. Spoločnosť potrebuje mladých ľudí, ktorí dokážu samostatne myslieť, ale zároveň vedia spolupracovať v tíme, sú komunikatívni, tvoriví. Práve takéto zručnosti rozvíja projektové vyučovanie.

V úvodných častiach sme zaznamenali teoretické východiská problematiky projektového vyučovania. V ukázkach projektových aktivít, ktoré tvorili samostatnú kapitolu učebnice, sme upustili od tradičných foriem vyučovania a vytvárali sme podmienky pre rozvíjanie vyšších kognitívnych schopností žiakov prostredníctvom rozvoja ich kompetencií, zabezpečujúcich prechod od faktografického učenia k rozvoju kľúčových kompetencií. V priebehu trvania jednotlivých projektov sme uskutočnili tiež „didaktickú reformu“ zameranú na používanie moderných vyučovacích stratégií a efektívnych metód a foriem vzdelávania. Úspešnou implementáciou projektového vyučovania sa zvýši celková úroveň vzdelávacieho procesu. S istotou môžeme konštatovať, že žiaci, ktorí sa zapoja do projektov, si vypestujú zdravý pocit vlastnej hodnoty. Rozvíjaním vlastnej originality si pestujú aj vzťah k učeniu. Aj žiaci, ktorí nedosahujú vynikajúce výsledky v klasifikácii, majú možnosť zažiť príjemný pocit z úspechu, keď sa im projekt podarí a môžu sa ním prezentovať. Veríme, že i vďaka projektovému vyučovaniu sa zlepši pripravenosť žiakov do života po skončení školy, zvýši sa úroveň kľúčových kompetencií a súlad s potrebami ďalšieho štúdia.

Pozitíva i negatíva nami realizovaných projektov sme síce už uviedli, ale je potrebné zdôrazniť, že najväčším negatívom je časová náročnosť, prvok, ktorý odrádza nielen žiakov, ale aj učiteľov. Realizácia projektov je organizačne a časovo náročná a popri každodennej práci so žiakmi uberá pedagógom veľa síl. Napriek tomu veríme, že mnoho budúcich pedagógov sme motivovali k využívaniu projektového vyučovania a poskytli sme námety na tvorivú činnosť a zatriktívnenie vyučovania slovenského jazyka a literatúry. Projektové vyučovanie ponúka tvorivú prácu, ktorej výsledkom nie je iba výsledný produkt, ale aj rozhládená ľudská bytosť schopná čeliť uniformite.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- BELÁKOVÁ, M. 2018. *Teória a prax vyučovania slovenského III. (Metódy vo vyučovaní slovenského jazyka)*. Trnava : Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2018. ISBN 978-80-568-0118-5.
- BRESTENSKÁ, B a kol. 2010. *Premena školy s využitím informačných a komunikačných technológií*. Košice : Elfa, 2010. ISBN 978-80-8086-143-83.
- ELIAŠOVÁ, V. a kol. 2007. *Na stope slovám. Príručka tvorivého písania pre učiteľov slovenského jazyka*. Bratislava : Štátny pedagogický ústav, 2007. ISBN 978-80-89225-35-4.
- GRECMANOVÁ, H. – URBANOVSKÁ, E.: *Projektové vyučovanie a jeho význam v súčasnej škole*. In: *Pedagogika*, roč. 47, 1997, č. 1, s. 37–45.
- HNÍK, O. 2014. *Didaktika literatury: Výzvy oboru. Od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*. Praha : Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2626-0.
- HRABAL, V. – PAVELKOVÁ, I. 2010. *Jaký jsem učitel*. Praha : Portál, 2010. ISBN 9788073677558.
- JABLONSKÝ, T. 2006. *Moderné trendy vo výučbe. Kooperatívny spôsob výučby 2. Aktivity zamerané na nácvik kooperatívneho správania*. Ružomberok : Edičné stredisko Pedagogickej fakulty, 2006. ISBN 80-8084-074-1.
- KALHOUS, Z. – OBST, O. a kol. 2002. *Školní didaktika*. Praha : Portál. ISBN 80-7178-253X.
- KASÍKOVÁ, H. 1997. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-167-3.
- KOMENSKÝ, J. A. 1959. *Vybrané spisy*. Sv. 16. Bratislava : SPN 1959.
- LIGOŠ a kol. 2011. *Rozvíjanie motivácie u žiakov vo vyučovaní slovenčiny*. Ružomberok : Verbum KU, 2011. ISBN 978-80-8084-874-3.
- LIGOŠ, M. 2009. *Základy jazykového a literárneho vzdelávania I. Úvod do didaktiky materinského jazyka a literatúry*. Ružomberok : Filozofická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2009. ISBN 978-80-8084-429-5.
- LIGOŠ, M. 2009. *Základy jazykového a literárneho vzdelávania II. Úvod do didaktiky materinského jazyka a literatúry*. Ružomberok : Filozofická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2009. ISBN 978-80-8084-430-1.
- LOKŠOVÁ, I. – LOKŠA, J. 1999. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7367-176-X.

- MAGALOVÁ, G. 2018. *Je všetko nové dobré? Je všetko staré zlé?* In: Return to the Text. Návrat k textu. Sondy do vyučovania literatúry. Trnava : Trnavská univerzita, 2018. ISBN 978-80-568-0149-9.
- MAGALOVÁ, G. 2013. *Slovenský jazyk v primárnom vzdelávaní 2*. Trnava : Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2013. ISBN 978-80-8082-614-7.
- MACHKOVÁ, E. 1980. *Základy dramatickej výchovy*. Praha : SPN, 1980. ISBN 14-582-80.
- MACHKOVÁ, Eva, 1999. *Metodika dramatické výchovy: zázobník dramatických her a improvizácií*. 8., rozš. vyd. Praha : Artama, 1999. ISBN 80-7068-105-5.
- MEŠKO, D. – KATUŠČÁK, D. a kol. 2004. *Akademická príručka*. Martin : Vydavateľstvo Osveta, s. r. o., 2004. ISBN 80-8063-150-6.
- OBERT, V. 1998. *Komunikatívnosť v čitateľskej recepcii a interpretácii*. Nitra : UKF 1998. ISBN 80-8050-158-0.
- PETLÁK, E. 1997. *Všeobecná didaktika*. Bratislava : IRIS, 1997. ISBN 80-88778-49-2.
- PETRÁŠKOVÁ, E. 2007. *Projektové vyučovanie*. Prešov : Metodické centrum Prešov. 2007. ISBN 978-80-8045-463-0.
- PETTY, G. 1996. *Moderní vyučování*. Praha : Portál, 1996. ISBN 80-7178-070-7.
- PRŮCHA, J. – WALTEROVÁ, E. – MAREŠ, J. 1995. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- SINGULE, F. 1992. *Současné pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti*. Praha : SPN, 1992. ISBN 80-04-26160-4.
- SKALKOVÁ, J. 1999. *Obecná didaktika*. Praha : Grada, 1999. ISBN 80-85866-33-1.
- SKALKOVÁ, J. 2008. *Obecná didaktika*. Praha : Grada, 2008. ISBN 078-80-247-1821.
- ŠEĎOVÁ, K. – SVAŘÍČEK, R. – ŠALAMOUNOVÁ, Z. 2012. *Komunikace ve školní třídě*. Praha : Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0085-7.
- ŠTECH, Š. 1992. *Škola stále nová*. Praha : Karolinum, 1992, ISBN 80-7066-673-0.
- TUREK, I. 2008. *Didaktika*. Bratislava : Iura Edition, spol. s r. o., 2008. ISBN 978-80-8078-198-9.
- TUREK, I. 2005. *Inovácie v didaktike*. 2. vyd. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2005. ISBN 80-8052-230-8.
- TUREK, I. 2002. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava : MPC, 2002. ISBN 80-8052-136-0.
- ZELINA, M. 1996. *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava : Iris, 1996. ISBN 80-967013-4-7.

ZELINA, M. 1995. *Výchova tvorivej osobnosti*. Bratislava : Univerzita Komenského, 1995. ISBN 80-223-0713-0.

Informačné pramene v elektronickej forme:

ČIPKOVÁ, E. a kol. 2005. Projektové vyučovanie. [online]. [cit. 2021-05-20] Dostupné na: <http://www.infovek.sk>

Koľko hláv, toľko klobúkov. [online]. [cit. 2021-06-10] Dostupné na: <http://sossmblog.blogspot.sk/2011/01/kolko-hlav-tolko-klobukov.html#comment-form>

Múzeum praveku. [online]. [cit. 2021-06-10] Dostupné na: <http://muzeumpraveku.sk/vzdelavanie/program-pre-stredne-skoly/>

Nadácia Orange. Podporené projekty s anotáciami. [online]. [cit. 2021-06-02] Dostupné na: https://www.nadaciaorange.sk/media/files/FINAL_Podporene%20projekty%20s%20anotaciami%20SpB%202009_2010.pdf

Projekt Dramatika in Stavbár [online]. [cit. 2021-06-02] Dostupné na: http://www.spssstantn.sk/spss_html/casopis/stiahni/2_2004-05.pdf http://www.spssstantn.sk/spss_html/casopis/stiahni/5_2004-05.pdf

Petrašková, E. 2007. *Projektové vyučovanie*. Prešov : Metodicko-pedagogické centrum Prešov. 2007 dostupné na http://www.etwinning.sk/imagest/stories//dokumenty/2010/akred/doc/10_projektove_vyucovacie-petraskova.pdf

Projektové vyučovanie. [online]. [cit. 2021-06-02] Dostupné na: <http://www.szs.edu.sk/skola/reforma/projektove.htm>

Štátny vzdelávací program pre gymnázia v Slovenskej republike ISCED 3A – Vyššie sekundárne vzdelávanie. [online]. [cit. 2021-05-30] Dostupné na: http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/gymnazia/isced3_spu_uprava.pdf

Výsledková listina 53.ročník EvS. [online]. [cit. 2021-06-02] Dostupné na: http://www2.statpedu.sk/buxus/docs/EuropaSkole/53_rocnik/vysled_listina_53_EvS_lit.sekcia.pdf

Zákon 245/2008 Z. z. z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. [cit. 2021-05-30] Dostupné na: http://www.nucem.sk/documents//46/legislativa/245_2008_-_zakon_-_novela_390_2011.pdf

Zmysel partnerstva v pluralitnej Európe. [online]. [cit. 2021-05-30] Dostupné na: http://www2.statpedu.sk/buxus/docs/EuropaSkole/53_rocnik/motto_a_temy_EVS_53.pdf